

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 21. oktobra 1949

Številka 42

Zaostritev krize na Balkanu

Ameriški list „Washington Post“ zelo nepristransko proučuje nadaljnjo zaostritev balkanske krize. V članku pod naslovom „Spet Balkan“ pravi naslednje:

„Ne smemo vzeti zlahka Titovega opozorila, da lahko pride na Balkanu vsak trenutek do novega spopada. Nedvomno se zdi, da je svet danes bližji novemu mednarodnemu sporu kot kdaj koli prej v štirih letih po japonski predaji v avgustu 1945. Tito predvideva napad sovjetskih oboroženih sil in drugih sil podložniških držav, ki ga bo verjetno spremljal tudi notranji upor kominformistov v Jugoslaviji. K tem Titovim domnevam so precej pomagale vesti o nedavnih premikih rdeče armade. V svojem zadnjem nagovoru na jugoslovanske častnike je Tito potrdil svojo bojazen ter je izjavil, da so se morale tudi jugoslovanske čete udeležiti manevrov in ni pri svojih poslušalcih pustil najmanjšega dvoma, da bo jugoslovanska vojska odločno branila svojo domovino, če bi jo kdo napadel. „Bolje je — je dejal Tito — častno umreti v boju za pravico in resnico, kakor pa se pustiti streti, ukloniti svoj vrat jarmu kot sužnji in gledati otopelo, kako sovražnik uničuje velika načela marksizma in leninizma. Imamo pravico braniti svojo domovino in preprečiti, da bi naš narod ostal osamljen ter bomo tudi tako storili.“

Ali se Kremelj zaveda, da misli Tito resno? V preteklosti in še prav posebno med krizo sovjetsko-finskih odnošajev leta 1939, se je Moskva krepko zmotila v svojih računih. Zato je možno, da je tudi sedaj pri Jugoslaviji napravila isto napako.

Po našem mnenju ni nobenega dvoma, da se jugoslovanski narod ne bi boril drzno kljub groznemu trpljenju zadnjih osmih let in kljub gospodarski izčrpanosti. Ta narod tudi ni prav nič pomišljal, ko se je bilo treba boriti proti ogromni premoči avstroogrškega imperija leta 1914, in prav tako odločno je zgrabil za orožje proti Hitlerjevemu nasilju leta 1941.

Res je, da verjetno velika večina Hrvatov in Slovencev kaj težko vidi Tita in še manj je pri srcu Srbom in Črnogorcem. Toda če še tako sovražijo Titovo samoderžavo, jim je vendar še vedno ljubše, kakor pa diktatura lutk iz Kremlja, ki bi prav gotovo takoj, ko bi prišle na oblast, pričele izvajati načrt popolne kolektivizacije, ki jo zahteva Moskva. Poleg tega je treba pripomniti, da so jugoslovansko vojsko očistili vseh kominformističnih elementov, tako da Tito lahko računa z zvestobo svojih poveljnikov.

Spet se torej zdi, da se bo prav na Balkanu vžgala tista iskra, ki lahko zaneti drug in še strašnejši svetovni požar.

Korak naprej

Zastopniki štirih zunanjih ministrov so pri pogajanjih za avstrijsko mirovno pogodbo mogli doseči sporazum glede dveh členov osnutka pogodbe. To sta člena 26 in 32, ki govorita o zavezniškem vojnem materialu in o oskrbovanju zavezniških vojaških grobov v Avstriji. Nerešenih ostane še 7 členov. Deloma so prišli do sporazuma tudi glede člena, ki govori o preseljenih osebah.

Zastopniki zunanjih ministrov so pričeli sedaj razpravljati ponovno o členu 35. osnutka za avstrijsko pogodbo, ki govori o bivšem nemškem premoženju. Tudi pri tem so mogli doseči v nekaterih točkah tega člena sporazum. Zastopniki nadaljujejo z razpravljanji.

žar, kajti zelo težko si je predstavljati, kako naj bi ob sedanjem mednarodnem političnem položaju mogli omejiti in zavreti tak konflikt. Zdi se namreč skrajno neverjetno, da bi zahodne velesile mogle popolnoma mirno sprejeti sovjetsko zasedbo vzhodnojadranske obale in zato bi bilo Sovjete treba naprej jasno opomniti na en ali drug način. Če bi kljub opominu poskusili vdreti v Jugoslavijo, bi Zahod vseeno moral poseči v spor, ker bi že ob prvem težkem incidentu na jugoslovanski meji Jugoslavija takoj sprožila stvar pred Varnostnim svetom Združenih narodov.

Kot je znano, ima sedaj Varnostni svet poleg petih stalnih članic: Francije, Velike Britanije, Kitajske in Združene države ter Sovjetske zveze, še šest začasnih članic. Te so trenutno: Argentina, Kanada, Kuba, Egipt, Norveška in Ukrajina. In ker Sovjetska zveza po ustavi Združenih narodov ne bi mogla uporabiti svoje pravice veta, ker bi bila zapletena v spor, bi tako zahodne velesile lahko dobile sedem glasov, ki so potrebni za odobritev posega ZN v spor.

To odločitev pa bi bilo seveda potem treba izvesti s pomočjo oborožene sile in ta bi morala biti v tolikšnem obsegu, ki bi jo lahko nudile le Združene države. Vsak drug ukrep ali sklep Varnostnega sveta bi nujno pomenil smrtni udarec

Združenim narodom, ker bi pokazal neuspešnost te organizacije na isti način, kot so dokazali italijanski vdor v Abesinijo ter sovjetski, italijanski in nemški poseg v špansko državljansko vojno svojčas slabost Društva narodov.“

TUDI TITO RAČUNA S TEM

Posebni dopisnik ameriškega lista „New York Post“ poroča, da mu je maršal Tito ob priliki razgovora izjavil, da bi sovjetski napad na Jugoslavijo privedel do tretje svetovne vojne. Maršal Tito je nadalje izjavil, da pričakuje nove in močnejše udarce s strani Kominforma, predvsem različne incidente na mejah Jugoslavije.

„Če bi velika izzivanja privedla do napada na Jugoslavijo, se bomo takoj obrnili na Združene narode za pomoč,“ je izjavil maršal Tito. Maršal je pokazal v razgovoru polno zaupanje, da se Jugoslavija lahko brani tudi pred večjim napadom, ki pa ne bi mogel ostati osamljen incident, ampak bi se razvil v novo svetovno vojno: Ko ga je dopisnik vprašal, kakšno stališče zavzema Stalin v sporu med Jugoslavijo in Kominformom, mu je Tito odgovoril, da mora Stalin brez dvoma vedeti, kaj se godi. Kakor pravi poročilo, je maršal Tito pristavil, da po njegovem mnenju sovjetske oblasti niso več sposobne samokritike.

Pred volitvami v Varnostni svet

VIŠINSKI UVIDEL POTREBO PO TISKOVNI KONFERENCI

V torek zvečer je imel v Lake Success sovjetski zunanji minister Višinski tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da bi izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet imela za posledico možno poslabšanje odnošajev med Vzhodom in Zahodom.

„Poizkusi spraviti Jugoslavijo v Varnostni svet bi pomenili pritisk na Sovjetsko zvezo in izsiljevanje satelitskih držav in ZSSR-a,“ je izjavil Višinski. Po mnenju sovjetskega zunanjega ministra se ne more smatrati izvolitve Jugoslavije v Varnostni svet niti za pravilno niti za pravično. „Sovjetska zveza noče pod nobenim pogojem kršiti pravil Združenih narodov,“ je dejal Višinski.

Volitve na izpraznjeno mesto v Var-

nostni svet se vrše v četrtek. Jugoslavija je priglasila svojo kandidato za izpraznjeno mesto, ki ga je zadnji dve leti imela Ukrajina; kominformistična skupina pa je predlagala za to mesto Češkoslovaško kot kandidatinjo slovenske skupine pri Združenih narodih. Kakor poroča dopisnik londonskega radia, je obnašanje Višinskega zelo neobičajno, toda že nekaj tednov sem je popolnoma jasno, da je bila Sovjetska zveza zelo zaskrbljena zaradi jugoslovanskega načrta, po katerem naj Jugoslavija pride v Varnostni svet.

Sovjetskega zunanjega ministra so časnikarji vprašali, če bi Sovjetska zveza pred dvema leti podpirala Jugoslavijo in če bi jo takrat, zakaj je ne podpi-

(Nadaljevanje na 2. strani)

John Boyd Orr odlikovan

STROKOVNJAK ZA PREHRANO JE DOBIL NOBELOVO NAGRADO ZA MIR

V Oslu so objavili, da je letos dobil Nobelovo nagrado za mir angleški znanstvenik in strokovnjak za prehrano lord Boyd Orr. Nagrada znaša 7815 funtov.

Lord Boyd Orr je pa izjavil, da bo namenil to vsoto za pospešitev mednarodnega sodelovanja. Rekel je: „Edina važna stvar na svetu je danes, da se narodi pripravijo do tega, da sodelujejo, in ves denar, ki ga bom prejel kot Nobelovo nagrado, bo namenjen temu cilju.“

Lord Boyd Orr je znan po celem svetu po svojih zaslugah, ki si jih je pridobil kot generalni ravnatelj Organizacije združenih narodov za prehrano in poljedelstvo. Lani je podal ostavko na to mesto in je sedaj rektor vseučilišča v Glasgowlu. Ko je še bil generalni ravnatelj omenjene Organizacije združenih narodov, je toplo zagovarjal načrt za svetovno prehrano, katere posledica bi

bila, da bi se proizvodnja prehrane podvojila.

„Če bi narodi sodelovali pri reševanju tega velikega vprašanja prehrane, ki se tiče vsega človeštva, bi to privedlo do boljšega sporazumevanja in bi laže rešilo tudi politična vprašanja. Večina držav želi ta načrt in do tega načrta bo še prišlo,“ pravi Orr.

V Angliji ne bo še volitev

Urad ministrskega predsednika Attleeja je izdal po sestanku ministrov sledečo izjavo:

„Z ozirom na neprijetne učinke, ki bi jih imele zgodnje volitve na trgovino, industrijo in narodni razvoj, ker bi se nadaljevale špekulacije zaradi teh volitev, ministrski predsednik smatra, da je potrebno, da obvesti deželo o svoji odločitvi, da ne bo svetoval Njegovemu Veličanstvu, da letos razpusti parlament.“

Kdo zmaga v sedanji mrzli vojni?

(„Times“)

„V kratkem nam bo jasno, kdo je zmagal v sedanjih svetovnih dogodkih, vendar pa bi bilo težko kje dobiti človeka, ki bi že danes lahko povedal, kdo zmaga v tej mrzli vojni.“

Na novo ustanovljena vzhodnonemška republika je en dokaz več, da se mrzla vojna nadaljuje z neizprosno zaigranostjo. V tej vojni ni nič stalnega in je težko reči, katero je njeno najnevarnejše poglavje. V Evropi se razvija mrzla vojna od Stettina do Trsta vzdolž takoiimenovane železne zaves. To nas spominja na francosko vojskovanje v prvi svetovni vojni. V Aziji (zlasti v jugovzhodni) je v teku odkrita borba.

Bitke in praske so tako različne, da se pogostoma zmotimo, kadar skušamo ugotoviti njihov cilj. Ko so Britanci čistili iz malajskih džungl uporniška gnezda, je bil to po moskovskem mnenju udarec proti demokraciji, zato ker uporniki niso malajski rodoljubi, ki bi se borili za svojo neodvisnost, pač pa so po večini kitajski komunistični oprode. Če komunistični sindikati v Franciji ali Italiji začnejo stavko, je to zmaga za Moskvo. In med temi nešteti majhnimi praskami ter velikimi mrzlimi bitkami, kot je na primer borba za Nemčijo, je precejšnja razlika bodisi v načinu ali v učinkih, a vse skupaj spada v okvir te mrzle vojne.

Kar se tiče Nemčije, lahko rečemo, da verjetno tudi mi zmagujemo. Sovjeti se lahko pohvalijo v preteklem letu z dvema velikima zmagama. To je komunistični pohod na Kitajskem in atomska bomba. Oba dogodka so Sovjeti izrabili za obsežno propagando, mi pa še nismo izvedli potrebnih ukrepov kot protiutež. Na Kitajskem moramo utrditi svojo trgovino. Verjetno je to velika borba, v katero še nismo zgubili zaupanje. Pač pa so organizirale odločni odpor proti komunizmu Indija, Pakistan, Burma in Ceylon pod vodstvom Novih Delhijev. To je eden izmed najnovejših dogodkov, za katerega se je treba zahvaliti angleški politiki.

Mi lahko po svoji strani tudi ugotovimo nekaj odločilnih zmag v zadnjih dneh. Pretekli teden je predsednik Truman podpisal dva zelo važna zakona, ki bosta odločilno vplivala v sedanji mrzli vojni. To je zakon o medsebojni obrambi in zakon o gospodarski pomoči tujni. Ta dva zakona bosta poskrbela za izboljšanje življenjskih pogojev in za vsakdanji kruh mnogih ljudi. Prav gotovo bosta mnogo več pripomogla k dokončni zmagi kot topovi. Nadalje lahko med svoje uspehe štejemo tudi medsebojne trgovinske sporazume. Prav tako je važen tudi sporazum za izpopolnitev obrambnega načrta za severno-atlantsko področje.

Sovjeti lahko proti tem našim uspehom naštejejo nekatere zadeve kot n. pr. stavke jeklarske in premogovne industrije. Lahko tudi poudarijo, da je Francija pred resno politično in gospodarsko krizo in da je tudi Velika Britanija v zelo slabem gospodarskem položaju. Sovjetom je lahko žal, da na zahodu ni prišlo do nobene take razpoke, ki bi jo lahko primerjali s sporom med Titom in Stalinom. Nobena demokratična država se ni uprla ali prestopila v nasprotni tabor. Mi nimamo v svojih vrstah nobenih sovražnikov razen komunističnih petih kolon, ki pa so danes mnogo slabotnejše kot kdaj koli po končani drugi svetovni vojni. Mi imamo

(Nadaljevanje na 2. strani)

Politični pregled

ITALIJA

Reuter poroča iz Italije, da je italijanska sindikalna zveza pod vodstvom komunistov, ki ima okrog 2 do 4 milijone delavcev, začela v Genovi z zimsko kampanjo za zvišanje mezd in za 40 urni teden. 40 urni teden naj bi bil plačan enako kot 48 urni, kar bi pomagalo odstraniti 2 milijona brezposelnih v Italiji. Prvič je sindikalna zveza priznala potrebo po inozemskih posojilih, s katerimi naj bi finansirali razvoj gospodarskih načrtov in soglasno je volila za sledeči program, ki naj bi obnovil italijansko gospodarstvo: obsežno triletno gradnjo javnih naprav, ki naj bi bile finansirane z inozemskimi posojili, z davki na premožne sloje, na monopole in na delniške družbe; načrtno ureditev narodnih prihrankov, dalje podržavljenje električnih monopolov, ustanovitev državne oblasti, ki naj bi skrbela za izsuševanje zemlje in melioracijo, s čimer naj bi se pomagalo italijanskemu poljedelstvu; ustanovitev državne uprave, ki naj bi gradila šole in bolnišnice. Sindikalna zveza je končala svoj narodni kongres s pozivom na italijanske delavce, naj se združijo v očigled velike gospodarske krize in naj se borijo proti uvedbi policijske države od strani „klerikalne krščansko-demokratske vlade.“

Kakor poročajo, se število članov komunistične stranke v Italiji od leta 1948 mesec za mesecem zmanjšuje. Tako je padlo to število v zadnjih 13 mesecih od 2.272.000 na 1.780.000 (t. j. za 21,5 odstotkov).

MADŽARSKA

Madžarski list „Szabad Nep“ je priobčil nedavno govor, ki ga je imel za učitelje minister vzgoje Ortutay. Iz tega govora jasno izhaja, kako Madžarska hlapčuje Sovjetski zvezi.

Minister Ortutay je v svojem govoru na konferenci učiteljev izjavil: „Sovjetska zveza je jamstvo za naš mir in našo bodičnost in se poteguje za vse velike človeške ideale. Dober učitelj je tisti, ki je zvest Sovjetski zvezi kakor tudi vdan delavnemu ljudstvu, madžarski delavski stranki in njenemu velikemu voditelju Mateju Rakosiju.“

Kakšna mora biti ta zvestoba, pojasnjuje list „Magyar Nemzet“. Ta list pravi, da so odpravili tradicionalne verske obrede ob otvoritvi novega šolskega leta. Letošnje svečanosti pri otvoritvi novega šolskega leta mora prevevati drugi duh in drugo ozračje. Komunistična gesla na zidovih bodo pozdravljala šestletne učence v ljudskih šolah v važnem času njihovega življenja, ko bodo vstopili v šolo. Pionirji bodo stali v vrstah in starejši učenci bodo vodili najmlajše v njihove razrede.

Preteklo soboto so obesili bivšega komunističnega notranjega in zunanje ministra Madžarske Laszla Rajka

Kdo zmaga v sedanji mrzli vojni?

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ob železni zavesi zaveznike, ki so pristopili na našo stran po lastnem preudarku in ne morda zato, ker bi jih k temu prisilile razne od nas postavljene in plačane vlade.

S tem pa smo pregledali vse silnice oziroma momente, ki vplivajo na sedanje svetovno ravnovesje sil. Nikakor ni mogoče reči, da je Kitajska prav toliko vredna na eni strani kot evropski obnovitveni načrt na drugi strani. Tudi atomske bombe niso odločilne, kajti to je mrzla vojna. Zadnji tok dogodkov pa nam je prinesel občutek, da se bliža višek. Prav gotovo je to plima in oseka v sedanji mrzli vojni, ki jo bo prej ali slej spremenila v povodenj. Tako se je zgodilo v Evropi leta 1947, ko je Marshallov načrt zajel tako komunistično poplavo in jo potisnil nazaj. Enako se je zgodilo na Kitajskem, kjer pa nismo vzdržali rdečega pritiska in so se morale naše sile umakniti in prav tako se bo zgodilo v kratkem tudi v Nemčiji.

Povsod prevladuje mnenje, da je Nemčija odločilno bojišče današnjega sveta. Če bomo znali izrabiti plimo v svojo zmago, potem bomo lahko zmagali v tej mrzli vojni, katere izid pomeni zelo mnogo v ravnovesju svetovnih sil.

ter oba komunistična voditelja dr. Tiborja Szoenyja in Andreja Szalasi, ki so bili obsojeni pred nedavnim na smrt zaradi „veleizdaje“.

Bivši komunistični poslanik Madžarske v Parizu, Mihael Karoly je izročil ob tej priliki zastopnikom tiska v Parizu vsebino brzojavke, katero je poslal madžarski vladi, naj bi revidirala sodni proces oziroma obsodbo proti Rajku. Njegovo prošnjo pa je madžarska vlada zavrnila.

Reuter poroča iz Pariza, da je skupina francoskih izobražencev poslala madžarski vladi prošnjo za pomilostitev Rajka. Med francoskimi intelektualci je tudi Luis Martin Chauffier, član progresivne katoliške skupine, ki se je udeležil tudi kot priča Kravčenkove razprave v Parizu. Brzojavka, katero je ta skupina poslala madžarski vladi, pravi, da so prepričani, da razprava ni prepričala nikogar o krivdi Rajka in njegovih pristašev. Zaradi tega naj bi se madžarsko sodstvo in madžarska vlada dvakrat premislila, predno zagrešita napako, ki bo pretresla svetovno vest.

BOLGARIJA

V Bolgariji pripravljajo novo „veleizdajniško“ razpravo proti bivšemu bolgarskemu namestniku ministrskega predsednika, Traicu Kostovu, ki je že nekaj mesecev v zaporu. Bolgarske varnostne oblasti so izvedle masovne aretacije. Jugoslovanski list „Borba“ piše, da hoče Kominform s to razpravo ostrašiti nezadovoljneže in Titove pristaše v Bolgariji. Dalje piše „Borba“, da so v zaporu številni člani osrednjega odbora bolgarske komunistične stranke.

KITAJSKA

V uradnih krogih v Hongkongu so sporočili, da so komunistične čete vkorakale brez boja v Kanton. Komunisti so prekinili zvezo med Kantonom in Hongkongom. S padcem Kantona so dobili komunisti nadzorstvo nad skoro tremi četrtinami kitajskega ozemlja. Japonski tisk, ki komentira padec Kantona, je mnenja, da je sedaj državljanska vojna za kuomintangovo vlado izgubljena.

FRANCIJA

Jules Moch, katerega je francoska narodna skupščina imenovala za novega francoskega ministrskega predsednika, je vrnil v ponedeljek predsedniku francoske republike svoj mandat, ker mu ni uspelo sestaviti nove vlade. Težkoče so nastale, ker je član ljudske stranke, ki naj bi prevzel mesto finančnega ministra, ta predlog odklonil in ker so hoteli imeti radikali in socialisti za sebe mesto ministra za informacije.

Predsednik francoske republike je poveril sestavo nove vlade članu radikalne socialistične stranke Reneju Mayerju.

ČESKOSLOVASKA

Pretekli petek so aretirali kanonika praške stolnice sv. Vida, msgr. Sveca. Msgr. Svec je bil ravno tako kakor knezoškof dr. Beran za časa nemške okupacije v koncentracijskem taborišču v Mauthausenu.

V raznih češkoslovaških občinah, posebno v slovaških, so predložili policisti ob prilike aretacij oseb, katere so poslali v taborišča za delo, sledečo odredbo krajevnih oblasti: 1. Aretirani je prišel do svojega premoženja z izkoriščanjem delavcev. 2. Njegovo življenje dokazuje, da se ni prilagodil sedanjemu političnemu in socialnemu razvoju in da je odklanjal socialni napredek. 3. Njegovo stanovanje je zaplenjeno in ga bo v teku 48 ur zasedel delavec, katerega ime je navedeno na formularju.

AVSTRIJA

Avstrija in Zapadna Nemčija sta podpisali enoletno trgovsko pogodbo, na podlagi katere bo avstrijski izvoz v zapadno Nemčijo popolnoma neomejen z edino izjemo nekaterih vrst blaga. Tako je n. pr. papir omejen samo na največjo vrednost 1 milijon 500 tisoč dolarjev, les na vrednost 3.500.000 dol. in pa posebno jeklo na največjo vrednost 1 milijon dolarjev.

Konec državljanske vojne v Grčiji

Partizanska radijska postaja „Svobodna Grčija“ je v nedeljo sporočila, da je „začasna komunistična vlada Grčije“ sklenila ustaviti vojaške operacije proti vladnim četam.

To izjavo grških komunistov smatrajo v Londonu za priznanje Sovjetske zveze, da je sovjetska politika, ki se je več let opirala na podtalno gibanje, popolnoma propadla. Odkar so bili grški komunisti odločilno poraženi ob albanški meji, ni več prišlo do večjih bojov. Izjava grške samozvane komunistične vlade zato ne izpremeni ničesar na položaju.

Ameriški tisk, ki komentira to izjavo, je mnenja, da se je Moskva odločila za končanje spora v Grčiji, ker se hoče posvetiti bolj važnemu sporu s Titom. Vkljub temu pa predstavlja konec spora v Grčiji novo zmago nad komunističnim prodiranjem. To zmago lahko pri-

merjamo samo z zmago v Berlinu, ker do gotove meje odtehta komunistične uspehe na Kitajskem. V glavnem gre zahvala za zmago hrabremu grškemu narodu, vendar pa se ne sme prezreti Titovega upora proti Moskvi, ki je tudi doprinesel svoj delež k temu uspehu, in pa velikanske ameriške pomoči grškim vladnim četam.

Britanski tisk pa se sprašuje, če se ta izjava nanaša tudi na teroristična dejanja in na sabotažna dejanja, česar izjava ne označuje natančneje. Po mnenju dopisnika lista „News Chronicle“ upajo Sovjeti s tem korakom zmanjšati pritisk na Albanijo, ki ga izvaja Grčija in Jugoslavija. Sedaj obstajajo resnični izgledi za končno pomirjenje v Grčiji in verjetno bosta tako britanska kakor tudi ameriška vlada pozvali grško vlado, naj bo širokogrudna pri stavljanju pogojev za sporazum.

Novo dolarsko posojilo Jugoslaviji

Svetovna banka je javila, da je odobrila Jugoslaviji posojilo v vrednosti 2.700.000 dolarjev. To posojilo Svetovne banke, pri kateri je udeležena z velikim kapitalom ameriška država, sledi posojilu, ki ga je ameriška vlada odobrila pred kratkim maršalu Titu, ko mu je nakazala 20 milij. dolarjev in dala dovoljenje za izvoz ameriških strojev za gradnjo jugoslovanskih jeklarn v vrednosti 3 milij. dolarjev.

Istočasno je Mednarodna banka objavila, da je nakazala posojilo v vrednosti 2.300.000 dolarjev Finski. Mednarodna banka pravi v izjavi:

„Posojila Finski in Jugoslaviji imajo predvsem nalogo, da povečajo trgovino med vzhodno in zapadno Evropo, s čimer naj bi bilo pomagano zmanjšati pomanjkanje dolarjev v Evropi.“ Jugoslovansko posojilo je bilo odobreno pod pogojem, da Jugoslavija proda les glavnim evropskim kupovalkam lesa. Na podlagi tega bo sedaj Jugoslavija sklenila pogodbo z Veliko Britanijo, Holandsko, Francijo in Italijo, če bodo omenjene države pristale na to, da plačajo v dolarjih dovolj veliko količino lesa, uvoženo iz Jugoslavije, da zagotovijo povračilo posojila.

Za Finsko ne velja ta pogoj, ki ga je stavila banka Jugoslaviji, kot pogoj za odobritev posojila. Vkljub temu pa so finski zastopniki izjavili, da bo njihova vlada pristopila k pogodbam za plačevanje lesa v dolarjih z Veliko Britanijo, Belgijo in Dansko.

Pred volitvami v Varnostni svet

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ra danes? Višinski je odgovoril, da bo Sovjetska zveza vedno podpirala kandiduro na zemljepisni podlagi, ki bi jo odobrila večina držav na tem področju. Ko so ga nadalje vprašali, zakaj bi Jugoslavija ne zahtevala sedeža v Varnostnem svetu kot priznanje za svoje zasluge v vojni, je Višinski odgovoril, da so tudi druge države, med njimi tudi Češkoslovaška doprinesle svoj delež v vojni. Na vprašanje, če bo Sovjetska zveza odklonila sodelovanje z Jugoslavijo v Varnostnem svetu, je odgovoril: „Izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet ne bo priznana niti kot zakonita niti kot pravilna, toda Sovjetska zveza ne objavlja vnaprej svojih korakov.“

Ob isti priliki je Višinski odgovoril tudi na različna vprašanja glede atomske bombe. Po njegovi izjavi ima Sovjetska zveza atomsko orožje že od leta 1947. Na vprašanje glede mednarodnega nadzorstva atomskega orožja je odgovoril, da bo Sovjetska zveza pristala na prepoved uporabe atomske bombe in na mednarodno nadzorstvo nad atomskim orožjem. Vendar pa pravijo dopisniki, da ni dal nobenih novih predlogov glede učinkovitega in obveznega mednarodnega nadzorstva nad atomsko energijo, ki so ga pred kratkim zahtevale Velika Britanija, Združene države in Kanada.

Jugoslovanska delegacija pri Združenih narodih je objavila svoj odgovor na izjave, ki jih je dal Višinski glede njene

izvolitve v Varnostni svet. V tej izjavi pravijo:

„Če Jugoslavija ne bo izvoljena v Varnostni svet zaradi nasprotovanja Sovjetov, bo to dejstvo pomenilo tiho odobravanje sovjetskega pritiska na Jugoslavijo.“ Dalje pravi jugoslovanska delegacija v svoji izjavi, da Višinskijeve besede ne pomenijo nič drugega kakor to, da ne more biti izvoljena v Varnostni svet neodvisna država v vzhodni Evropi, ki se ni podvrgla in se ne strinja s politiko sovjetske vlade.“ Dalje bi to dejstvo pomenilo še več in to je, da Združeni narodi avtomatično podpirajo politiko pritiska velesil na manjše države. Izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet v tem trenutku nikakor ne bi pomenila rušenja sloge med Združenimi narodi, nasprotno, to dejstvo bi pomagalo preprečiti politiko pritiska in ogrožanja v medsebojnih odnošajih med državami.“

STALIN POZDRAVLJA NEMCE

Generalisim Stalin je poslal predsedniku nove komunistične vzhodnonemške republike Wilhelmu Piecku in ministrskemu predsedniku Ottu Grotewohlu pozdravno brzojavko, v kateri izjavlja, da pomeni ustanovitev komunistične nemške republike preobrat v zgodovini Evrope. „Izkušnje zadnje vojne so pokazale, da sta nemški in sovjetski narod doprinesla največje žrtve in da imata ta dva naroda v Evropi največjo možnost za izvedbo velikih dejanj svetovnega pomena. Če bosta oba naroda napela svoje sile tako, kot sta jih med vojno, potem je lahko smatrati mir v Evropi za zagotovljen,“ je izjavil Stalin.

Svoboda na prodaj

(David Laidlaw)

Komunisti so nelojalni posredovalci

Vsi komunisti, ki žive izven sovjetskega ozemlja, si želijo, da bi njih dežele postale podložnice Sovjetske zveze. Pri tem je njihov namen uresničiti Marxov in Leninov nauk „O svetovni revoluciji“, to se pravi strmoglaviti socialni red, kar bi imelo za posledico, da bi komunistična stranka zavladovala po vsem svetu.

*

Metode postopanja zavise od večje ali manjše razdalje med posameznimi deželami in Sovjetsko zvezo. Tudi izven neposrednega sovjetskega vpliva, ki vključuje tudi baltičske države — ki so bile priključene v letu 1941 — kakor tudi v „osvobodene“ dežele, kakor Češkoslovaško in Poljsko ter v priborjene države Romunijo, Bolgarijo in Madžarsko, se uvaja komunistični nauk brez prevelikega odpora.

V političnem življenju komunisti ne nastopajo kot komunisti. Oni imenujejo svojo stranko „progresivno“, „demokratsko“, „socialistično“ ali pa kratko „stranko delavcev“. Te nazive uporabljajo, da z njimi maskirajo komunistični pomen. V nekaterih primerih so politične stranke v svojo lastno škodo sprejele komuniste kot svoje zaveznike.

V Angliji, Združenih državah in v Kanadi, kjer so komunistične stranke in aktivni komunisti v manjšini, gre delovni načrt za tem, da se vrinejo komunisti med sindikate zato, da bi prevzeli v njih važna mesta in tako pod moskovskih vodstvom otežkočili proizvodnjo teh dežel.

Nedovoljene stavke, ki so bile zadnje čase v Angliji, Kanadi in v Avstraliji, dokazujejo, kakšno je delovanje kremelskih agentov. V svojem mednarodnem delovanju so to glasniki, agitatorji in vohuni Moskve.

*

V deželah, ki so izven komunističnega vpliva, komunizem nazaduje, ker vlade stalno in pazljivo nadzorujejo njegovo delovanje. Isto delajo tudi sindikati ter socialistične stranke.

Spore, ki se na zunanje večkrat dozdevajo kot spori med delavci in podjetniki, so razvneli elementi, ki pripadajo komunističnemu podtalnemu rovarjenju. Pod komunističnim nadzorstvom stoječi sindikat napove n. pr. stavko v Kanadi, pa pristaniški delavci na Angleškem nočejo razkladati ladij in nato se nemiri pojavljajo tudi v Avstraliji. Vsi ti dogodki imajo skupen izvor. Kasneje namreč pride na dan, kako je bil organiziran ves načrt v Moskvi.

Tako se je dalo dokazati, da so Ka-

nadci, Angleži in Avstralci, ki so šli v stavko ter se protivili navodilom svojih sindikatov, bili prevarani od komunistov.

*

Ko so avstralski rudarji, ki so nahujskani po komunistih stavkali, ker so ti imeli vodilno vlogo pri sindikatih, ter nato glasovali za ponovni pričetek dela, je minister za dobave, senator I. L. Armstrong izjavil:

„To je bil usodni udarec za rudarje, ki so jih zapeljali komunisti. Dovolj je bilo dati množici delavcev možnost glasovanja po demokratskem sistemu, pa je bilo stavke takoj konec.“

Med procesom zaradi vohunstva, ki so ga vodili v Kanadi proti dr. Raymond Boyerju, se je izvedelo, da je Kremelj organiziral popolno vohunsko mrežo in da je podtalni organizaciji komunistov uspelo vriniti se v kulturne skupine ter razne sindikate z namenom, da si ustvarijo pokorne elemente, s katerimi bi ob potrebi razpolagali.

Opazuje se tudi, da se vse resnične demokracije vedno manj ozirajo na grožnje komunistov, ki smatrajo socialiste kot nasprotnike, ki jih je treba uničiti.

Komunizem si v svoji zgodovini na pošten način še ni pridobil nobene večine v nobeni izmed dežel, kjer je prišel na oblast.

Še vedno se je izkazalo, da so komu-

nisti, potem ko so si osvojili kake prehodne položaje, bili primorani poslužiti se sile, predno se jim je posrečilo za trajno obdržati oblast v svojih rokah. Brez sile — je rekel Lenin — ni mogoče izvesti popolne revolucije. Tak pritisk more izvesti — kot se je zgodilo tudi — le Rdeča armada.

Ko je podal predstavnik boljševikov A. Zdanov svoje poročilo na zborovanju komunističnih strank, ki je bilo na Poljskem septembra leta 1947 in je bila takrat določena ustanovitev Kominforma, je med drugim tudi podčrtal „velik primer domovinske vojne Sovjetske zveze in pa osvobodilno delo Rdeče armade“.

V pismu z dne 27. marca 1948, ki ga je poslal osrednji odbor komunistične sovjetske stranke maršalu Titu in drugim Jugoslovonom, je tudi sledeči odstavek:

„Rdeča armada je prišla na pomoč jugoslovanskemu narodu, premagala nemškega osvobodilca, osvobodila Beograd in tako ustvarila potrebne pogoje za zmago jugoslovanske komunistične stranke. Na žalost pa Rdeča armada ni mogla dati enake pomoči tudi italijanski in francoski komunistični stranki.“

Komunistični tednik, ki izhaja v Pragi, je v svoji številki dne 11. avgusta 1948 opozarjal, da je eden izmed potrebnih pogojev za upostavitev ljudske demokracije, „da se morajo sovjetske armade neposredno udeležiti narodne osvoboditve. Izkušnja je pokazala, da je prisotnost Rdeče armade pri osvoboditvi kakega naroda odločilnega pomena.“ (COI)

Pospesena dela v sovjetskih tovarnah

Sovjetski delavec je podvržen sistemu neprestanega pritiska pospešenega dela v proizvodnji. Vlada sili delavce k povečanju produkcije s stalnim podvigom „norme dela“ in z neprestanim tekmovanjem v tehniki ter s „socialističnimi tekmami“. Vsekakor pa delavec, tudi če je dosegel visoko raven proizvodnje, ne more zboljšati svojega gmotnega položaja, ker Sovjetska vlada zahteva bolj proizvodnjo strojev kot pa užitnih dobrin.

Ko so pričeli leta 1928 s prvo petletko, je Sovjetska zveza osredotočila vso pozornost svojemu gospodarskemu razvoju. Dežela, ki je bila preje v zastarelem razvoju, se danes industrijsko vedno bolj razvija. Kljub vsemu napredku pa je Sovjetska zveza še vedno uboga na raznih dobrinah, ki so značilne za razvoj velikih industrijskih držav. Med temi pomanjkljivostmi je najhujše pač pomanjkanje strojev, prometnih sred-

stev, strokovnih delavcev in tehničnega znanja.

Za izboljšanje teh nedostatkov izvaja Sovjetska zveza neprestan pritisk na delavske sloje, da jih tako kar najbolj izkorišča. Glavni način, h kateremu se zateka, je, da prisili delavce k povečanju njihovega dela, ter v sistemu nagrajitve dela. Akordno delo je povsod v rabi, kjer se le nudi zato možnost in prilika. Stalno naraščanje delavcev, ki skušajo nadkriljevati „normo dela“, je tista gonilna sila, ki sama po sebi navaja oblast h zvišanju delovne norme. Tako so oblasti nešteto krat izjavile, da se mora „norma dela“ ravnati sorazmerno po delu najbolj pridnih, ne pa povprečnih delavcev. Sovjetski delavci nimajo v svojo obrambo nobenih sredstev proti temu pospeševalnemu sistemu dela, ker njihovi sindikati niso svobodni, temveč zavisijo v bistvu le od sovjetske oblasti same.

Gledališče

Začetek predstav ob 20:00

25. oktobra: Dunajčanke (Wienerinnen). Red B.
26. oktobra: Cigan baron.
27. oktobra: Dunajčanke. Red C.
28. oktobra: Dolores. Premiera. Izven abonmaja.
29. oktobra: Dolores.
30. oktobra: Othello.

Uprava celovškega mestnega gledališča sporoča, da so na željo obiskovalcev preložili od torka 18. t. m. pričetek gledaliških predstav na 20. uro zvečer. Po predstavah imajo obiskovalci gledališča možnost prevoza z električno železnico in avtobusi.

Razen nagrad za akordna dela je razmerje med plačo in cenami tako veliko, da si večina delavcev ne more pridobiti najbolj potrebne za prehrano svojih družin; radi tega morajo njihove žene in njihovi otroci tudi delati, da prispevajo tako k vzdrževanju družin. Pogosto se dogaja, da otrokom v najnežnejši dobi primanjkuje materina nega in pomoč ter da morajo starejši otroci zapustiti šole in si poiskati katero koli že zaposlitev.

Drug način, ki se premnogokrat uporablja, da bi delavci povečali zmogljivost svojega dela, je poznan pod imenom „socialistična tekma“. Pri neštetih prilikah, v času narodnih slovesnosti in važnih dogodkih organizira vlada te takozvane tekme, pri katerih delavci skušajo s svojim delom povečati „normo proizvodnje“, ki jo je oblast določila. Kar se pa tiče udeležbe tekem, niso te same po sebi obvezne, a delavci, ki bi se jih ne udeležili, so že osumljeni ter nimajo nikakega upanja več, da bi si pridobili kako boljše mesto.

Vzdušje, v katerem mora delati sovjetski delavec, je prenapeto in naporno; kakor hitro ritem dela nekoliko zaostane, že grozi delavcu nevarnost, da ga bodo obtožili obstrukcionizma, ker se ni potrudil, da bi v vsakem času in z vsemi svojimi moči prispeval k povečanju proizvodnje.

Delavec posameznik je še prav poseben nezadovoljen s svojim položajem, ker prav dobro ve, da si tudi s povečanim delom v bistvu ne bo izboljšal načina svojega življenja. Sovjetske oblasti zahtevajo namreč, da se vsi delovni viri dežele uporabijo za proizvodnjo strojev ter da je izdelava drugih dobrin le podrejenega značaja. (CAD)



(Nadaljevanje)

48.

„Gotovo, sinček le pojdi.“ In Anka je prišla sinčka za roko in ga peljala v drugo sobo.

Župnik je sedel ob postelji bolnikovi in se z njim razgovarjal. Mojca pa je pospravljala, medtem ko se je mežnar krepčal v kuhinji za težko nočno pot. „Pridi no, moj ljubi Bogdanček,“ vabi prijazno župnik fantka, ki je gledal cel prizor z nerazumljivimi očmi.

„Le pridi bliže, nikar se ne boj,“ ga vzpodbuja župnik; „ta moč nič ni hud, od bi te samo rad videl.“

„Ali ni to oni hudi mož,“ pravi sedaj Bogdanček in se oprijema matere, „ki sem ga videl zadnjič, ko sva šla na pokopališče?“

„Le nič se ne boj“ ga vzpodbuja mati, „sedaj je v postelji, nič ti ne stori. Vidi, kako se ti smehlja, kako ti kima z glavo; roke ti ne more dati, ker ima bolno.“

„Pridi bliže, moj sinček,“ spregovori Robert s tresočim glasom, „jaz sem tvoj oče!“

Bogdanček pogleda začudeno župnika, kakor da bi dvomil, da je to res. Zato reče župnik: „Le stopi tja, to je tvoj atek, hodil je dolgo po svetu, sedaj pa je bolan in je prišel k tebi.“

Bogdanček je verjel, vendar se ni upal blizu, zato ga prime mati za rokico in ga pelje k postelji.

„O moje dete,“ šepne Robert ginjen, „vendar sem tako srečen, da te vidim ter imenujem svojega!“

Bogdan gleda nemo v blede obraz, nato stegne ročice ter pogladi očeta po licu ter bojazljivo vpraša: „Si res moj atek?“

„Da, da, moj srček, sem tvoj, a kmalu te zapustim, bodi priden in moli za svojega ateka!“

Solze so zalile vsem oči; Bogdanček se je nehote sklonil k očetu in ga poljubil na čelo.

„Poljub sprave in miru,“ pravi župnik svečano, „to je najlepši božični večer za vas vse!“

Župnik Prunner se je poslovil, ker je moral domov zaradi polnočne službe božje, ki so jo zopet upeljali, odkar je prišel na vlado cesar Leopold II. Naročil je Anki, naj pazi na bolnika, ker kažejo vsi znaki, da se mu bliža zadnja ura.

Župnik se ni motil. Dolgotrajno stradanje, slaba oskrba in zadnje razburjenje so vzele Robertu zadnje moči. Začel je težko sopihati, tako da so ga morali vzdigniti v postelji.

„Anka — Bogdanček, tako sem srečen, da sta pri meni!“

„Saj te imamo vsi radi,“ ga tolaži Anka.

„Spravljen sem z Bogom in z vami — sedaj lahko umrem.“

„Ne govori tako žalostno,“ reče Anka mirno.

Vedno težje je sopal Robert, nemirno je obračal okoli svoje oči. Naenkrat se nasmehne in reče s poltim glasom: „Z Bogom, Anka, Bogdanček!“

Naslonil se je nazaj, še nekaj zdihljava, in umirilo se je njegovo srce za vedno.

VIII.

ZAKLJUČEK

Kar hočeš, vse ti izteče gladko, četudi včasih zdi se nam počasno. Češčno tvoje nam ime presladko! Stritar.

Od začetka kapelskega punta je minulo 24 let. V tem času se je marsikaj spremenilo. Jožefove reforme v cerkvenem oziru se niso obdržale. Z ozirom na to, da so Kapelčani vsled svoje trdovratnosti zmagali, so zahtevali tudi župljani sosednih župnij, tako na Obirskem, Jezerskem, v Kamnu, Škocjanu, Črni, Mežici in Reberci, da ostane pri starem redu božje službe.

Na Reberci je prišlo tako daleč, da so tudi zahtevali odstranitev oblačila, ki ga ima kip Device Marije v stranskem oltarju. Prihajalo je namreč na Reberco na praznik Brezmadežnega spočetja Device Marije od vseh strani veliko ljudi, ker je obstajala tukaj že od 15. oktobra 1688 bratovščina Device

Marije. Prišlo je tedaj celo po pet duhovnikov, ki so imeli dosti opravila s spovedovanjem.

To pa ni bilo prav oblastem v Celovcu. Komendant Rohrmeister je dobil ukaz, da mora dati odstraniti oblačilo. Sporočil je to cerkvenim ključarjem, Grajnarju in Ofnarju. Do izvršitve tega ukaza ni prišlo, ker so se vsi župljani temu protivili.

Višje oblasti so vztrajale pri tem, da se morajo izvršiti ukazi, toda manjkala so sredstva, da bi se to tudi doseglo. In tako je ostalo vse pri starem.

„Also Benedictus falten

Es bleibt beim alten — —“

je zapisal komendant v svoji kroniki.

Po smrti cesarja Jožefa II. je cesar Leopold II. ukinil večino vseh teh naredb in tako je zopet nastal mir. Župnik Prunner je imel odslej tudi boljše čase. Župljani so bili veseli zmage ter so obžalovali svoje ravnanje napram župniku, ki je vedno hotel le njih najboljše. Imel je veliko veselje z malim Bogdančkom, ki je bil zelo priden. Marljivo se je učil v šoli in je bil vedno prvi. V cerkvi se je vedel vzorno, zato si ga je izbral župnik za ministranta, s čimer je imel tudi mali Bogdan največje veselje.

Župnik Prunner je opazoval lastnosti mladega fanta in je sklenil, da pošlje nadarjenega fanta v višje šole. Razodel je ta sklep materi, ki se je prvotno ustrašila, češ da nima sredstev. A ko ji je župnik obljubil, da ji pomaga, je bila vsa srečna.

(Dalje prihodnjič)

PRIJATELJI

(SATIRA IZ DANAŠNJIH DNI)

Smešno, kajne, pa je končno le res!

To je bilo takrat, ko sem bil še gošpod, ali bolje rečeno: drugi so me imenovali gospoda. Pa so tako nekje za hrbtom šušljali (glasno ni tega nihče upal reči, ker sem bil pač gošpod), da hodim premalo v cerkev, kljub temu da sem šel vsak dan v „procesijo“. Saj poznate prošnje Markove procesije in te so bile pri meni vsako jutro, ko sem šel v „kanclijo“. Potem pa tiste večne litanije: gošpod, gošpod, ali bi mogli... tako da so se mi te procesije dozdevale že kakor pogreb, saj sem v mislih odgovarjal: Daj mu večni mir in pokoj!

Vsi ti „pogrebi“ — naj tudi oni v miru počivajo, saj sem končno le šel za njih pogrebom — so bili moji prijatelji. Nikoli več jih ne bom toliko imel, kakor takrat, ko so me oni sami naredili za gospoda! Veste, pa se včasih le zgodi, da kakšnega prezreš in mu dovolj hitro ne ustrežeš, potem pa iz gospoda postaneš štor. Pa je že tako na svetu, na vse naslove se moraš privaditi.

Potem se je pa zgodilo drugače. Umr-la je teta, njena „kanclija“ je šla k vragu, jaz sem pa čez noč obubožal. Procesij je bilo konec, pa tudi gošpod nisem bil več. Prišlo je tako daleč, da sem sam začel z litanijami — gošpod, gošpod, še celo pristavljal sem: usmili se me, pa sem takoj dobil odgovor, namreč: pojdi k vragu!

„Saj ste bili včasih moji prijatelji!“
„Pojdi se solit!“
„Saj ste vi sami hoteli postati moji prijatelji!“

„Ne imej nas za norce!“
„Ali ste res že na vse to pozabili?“
„Ne nori!“
In tako dalje...

Tako sem čez noč izgubil vse prijatelje, pa še edino prijateljico, ki sem jo imel. Vzel mi jo je prijatelj, pa kaj bi tisto, saj je vseeno. Z beračem vendar ne more skozi življenje...

Pa je prišlo še enkrat drugače. Tudi berač si sčasoma opomore, tako sem si tudi jaz. Zvedeli so, da odhajam od njih morda v boljše življenje. Oh, kako smo spet takrat obujali spomine — na prijateljstvo. Kar vrstili so se pri vratih in v poznih nočnih urah so se razhajali.

„Ne pozabi name, takoj mi moraš pisati, kako ti gre!“

„Bom.“
„Če ti bo šlo predobro, se spomni name!“

„Bom.“
„Veš, saj si mi bil vedno prijatelj, ostani mi tudi v bodoče!“

„Bom.“

Da pa ne bi koga prezrl, sem imena zapisoval v beležko. Ob odhodu sem jih imel osemintrideset: tri prijateljice in petintrideset prijateljev!

„Zbogom, prijatelj!“
„Srečno!“

Dva sta imela ob slovesu celo robce v rokah.

Potem pa je zažvižgal vlak skozi mrak...

*

Končno sem le prišel na cilj. Peš bi prišel v nekaj tednih, z vlakom pa sem potreboval tri mesece. Dela nisem takoj dobil, pač pa brezposelno podporo. Pre-računal sem točno, kaj za to podporo lahko kupim in moj račun je bil tale: na teden osemintrideset cigaret (točno toliko prijateljsem imel v beležnici) in ostalo mi je še za pol škatljice vžigalic.

Že sem stal pred trafikko, prav za prav pred slaščičarno, saj tu prodajajo cigarete v slaščičarnah, pa sem se poslednji trenutek spomnil prijateljev. Preobrnil sem žepe in ker sem dobil še nekaj „čikov“, nisem kupil cigaret, pač pa papir in znamke — za prijatelje.

Dvajset pisem in šestnajst znamk.

Potem sem pa pisal. Šestnajst pisem od A do K. Dve prijateljici in štirinajst prijateljev je prišlo na vrsto prvi teden. Pisal sem o položaju, da sem še brezposeln in da še ne vem, kdaj bom dobil službo. Drugi teden zopet šestnajst, tretji samo šest in takrat sem si lahko že kupil cigarete, pa tudi službo sem že dobil.

Prišel pa sem do spoznanja, da sem

pisal le prekmalu ali pa preveč po pravici, ko sem govoril o brezposelnosti. Tako sem na ta način izgubil dvaintrideset „najboljših“ prijateljev in dve prijateljici. Sicer prijateljice ne radi brezposelnosti, pač pa zato, ker sem eni izmed njih ponovno pisal. Tudi s prijateljicami je križ. Je pač tako, da končno človeku tudi ena izmed prijateljic najbolj ugaaja. In ker mi je ena bolj ugajala, sem dve drugi izgubil zato. Križ je povsod, tudi pri takih stvareh.

„Procesija“ se je sedaj skrčila na štiri, kmalu pa celo na tri. To je bilo pa zopet takole:

Prijatelj mi je pisal, naj mu kaj po-

Mauser Karel:

IMENA NA PODBOJIH

Prijazna je naša kočica, kakor naša lašč za človeka, ki je sit ljudi in hlata-nja za novicami.

Pet nas je živih za lesenimi stenami in šest imen na smrekovih podbojih.

Šest tujih imen, ki jih nisem še nikdar slišal:

Jan Finčo — Lysica — okraj Žilina, Slovinsko.

Na levi strani podboja ga berem in zdi se mi, da vidim obraz neznanega. Pšenični lasje, tople oči, kakor je topla in preprosta njegova pisava. Mlad je moral biti, Jan je tako lepo zaokrožen.

Zakaj je bil tu? Datum mi toliko pove, da vidim njegovo usodo. Morda je imel doma mater, morda mlado ženo, odrgali so ga od obojega in ga prignali sem kakor ptiča v kletko.

„Vistupil soboti dna 15./10. 1940.“

Bog ve, če je prišel domov. Samo to vem, da je hodil po istih tleh kot danes jaz, da je kuril prav to peč, ki še danes stoji v sobi in da je vsak večer moral nažgati petrolejko, če ni hotel biti v temi.

Vojteh Korač.

Na desni strani podbojev je to ime. Samo ime, nič več.

Nerodne so črke, toda ime je lepo.

Vojtech!

Dal bi roko neznanemu bratu, kjer koli je. Ni zapisal kraja ne časa, toda vem, da je delil usodo tisočerihi. Vsako jutro je šel v gozd in sekal les, ki je grel tujo gospodo. Kakor danes jaz.

Vem, Vojtech in jaz sva si brata.

Jozef Murarik.

Jozef Chabada.

Ludvik Finčo.

Spet trije na desni strani. Samo ime-na in nič več. Morda so bili iz iste vasi, polni hrepenenja po domovini in po slo-

šljem. Kako lepo pismo je bilo to! Polno hvaležnosti in globoke vdanosti je bilo na koncu. Saj bi mu bil rad ustregel, pa takoj v začetku res nisem mogel. Odgovoril sem mu, da pač sedaj še ne morem, da se ga bom pa pozneje enkrat spomnil. Pa mi je tudi on takoj odgovoril. Ne zamerim samo razglednici, saj vem, da ni imel časa. Samo tole mi je napisal:

„Zahvaljujem se za pismo, katero sem danes prejel. Nimam časa danes odgovarjati, ob priliki več. Z odličnim spoštovanjem.“

Od takrat naprej imam v beležnici še tri: eno prijateljico in dva prijatelja. In to so prav tisti, kateri so mi bili prijatelji tudi takrat, ko je bilo prve „procesije“ konec. Ravno prav jih je še ostalo: prijateljica in dve priči...

Takrat bo pa še enkrat „procesija“!

Prijatelji, ne zamerite mi, saj vas vkljub temu pozdravljam.

J. R.

Franjo Neubauer:

Moja pesem

V moji pesmi bliska ni,
da razsvetlil bi temo,
v mojem petju vriska ni,
da prebudi vas bi vso,
da bi deve bele
k oknom prihitele
in mi rožmarin
vrgle za spomin.

Moja pesmica ne gleda
s svetlimi očmi,
kje za zástorom ob oknu
deklica bedi,
da bi zastor odgrnila
v tugo mojo posvetila.
Moja pesem devi cvetni
vošči san sladak,
sama pa se spet povrne
v nemi nočni mrak,
tam še enkrat bolno vzdihne,
sama sred tišin utihne.

Za dober volja

PREPROSTO SREDSTVO

Stara dama: Gospod doktor, od dne do dne mi peša spomin. Kaj mi svetujete?

Zdravnik: Svinčnik v roko.

DOBRA UTEMELJITEV

Učitelj: Jožek, katera žival je najkoristnejša?

Jožek: Kokoš.

Učitelj: Zakaj?

Jožek: Jemo jo lahko pred njenim rojstvom in po njeni smrti.



„Kaj ta ženščina ne ve, da ne dežuje več?“

„Bizgec, kako če to vedeti, ko gre pa pod dežnikom.“

DOBRO JE ZABELIL

V železniškem vozu tretjega razreda je sedelo tudi več živinskih mešetarjev. Vstopil je močan in čvrst pater kapucinec. Mešetarji so se začeli iz njega norčevati. Molčal je, dokler ga ni opozoril neki sopotnik: „Zakaj jim ne zabelite, prečastiti?“ Menih se nasmeje: „Takah stvari sem navajen kakor berač mraza. Dvajset let sem bil med divjaki.“ V vozu nastane splošen smeh. Mlad mešetar je ves iz sebe. Obraz mu je rdeč kot kuhan rak. Nevoljen se končno zadere nad patra: „Lahko bi bili kje drugje vstopili!“ Kapucinec izvleče iz kute vozní listek, ga ogleduje in pravi: „Vidim, da je ta listek za tretji razred. Ko bi vedel, da je v vozu tudi nekaj živine, ne bi bil vstopil!“

*

Katehet, ki je razlagal učencem Jezusove besede, katere je govoril Petru: Odslej boš ljudi lovil, vpraša učence: „Kaj je hotel Gospod s tem reči? Kaj naj bi postal Peter?“

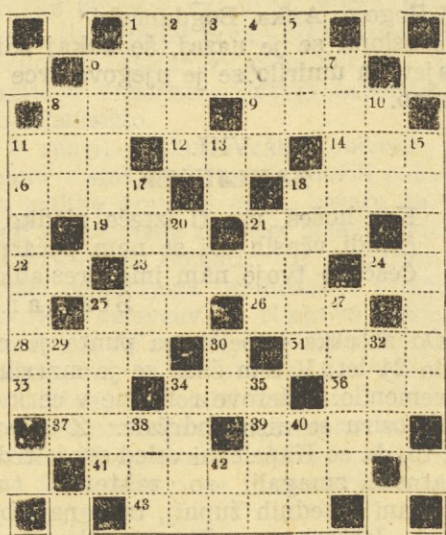
Eden izmed učencev se hitro odreže: „Polica!“

V(alentin) V(odnik). 29 Eva. 30 Andi. 32 vre. 33 ars. 34 pra. 35 um. 36 Ra. 37 ž. a. 38 en. 39. i. i. 40 bi. 41 no. 42 arija.

Navpično: 1 lev. 2 ep. 4. as. 5 sol. 6 lavina. 7 gaz. 9 manira. 10 pika. 11 boa. 12 seno. 14 žena. 16 kra. 17 li. 20 ocena. 24 Iva. 25 dv. 26 ave. 28 vis maior. 29 era. 31 družina. 32 vranica. 34 preboj.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

KRIŽANKA „NEKAJ RAZVEDRILA“



Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 stopinja, prestop; 6 izreden, nenavaden; 8 gospodarsko orodje; 9 leposlovna zvrst; 11 iglasto drevo; 12 glasbena lestvica; 14 otok v Hrvatskem Primorju; 16 oseba iz sv. pisma; 18 domača žival mlekarica; 19 strelno crožje; 21 časovna enota; 22 vrsta pesnitve; 23 plačilno sredstvo; 24

geometrijsko število (grška črka); 25 vbodljaj; 26 vodna žival; 28 žabji glas; 31 poziv k molčanju; 33 enota električnega upora; 34 debela palica; 36 bližnji sorodnik; 37 izraz pri telefonskem pogovoru; 39 naslovna oseba Sofoklejeve tragedije; 41 mlado živinče; 43 del, kos.

Navpično: 1 debela palica; 2 neko število; 3 izraz pri kartanju; 4 svetopisemska oseba; 5 moralni maček; 6 morski razbojnik; 7 starorimski cesar; 8 preprosto prevozno sredstvo; 10 prvi osebni zaimek; 11 mesto v Italiji, ga imenujejo „kraljica morja“; 13 ruska reka; 15 moški glas; 17 gorljiv plin; 18 utežna enota pri dragih kovinah; 20 obrtnik; 21 darilo; 25 izraz pri taroku; 27 glavna sestavina zraka; 29 najvišje ležeči predel; 30 prihodnjik; 32 trenutek; 34 osebno vozilo; 35 domača jed; 38 zdravilo; 40 stari oče; 42 kratica za besedo „imenovan“.

RESITEV KRIŽANKE „VPRAŠAJ“

Besede so bile:

Vodoravno: 1 les. 3 vas. 6 lep. 8 sem. 10 pav. 11 bas. 13 laž. 15 Iv. 16 kozel. 18 ne. 19 ki. 20 ora. 21 ni. 22 in. 23 Anica. 25 do. 26 ara. 27 ave. 28



Za naše gospodarje

Pitanje svinj

Namen pitanja je spremeniti krmo v meso in mast. V mast pa hočem spremeniti in predelati predvsem take hranilne snovi, ki niso primerne za ljudsko hrano. Kakor povsod v gospodarstvu, je potrebno tudi pri tem poslu postopati gospodarsko, to je s porabo čim manjše količine krme hočemo doseči čim večji prirast na živi teži. Vsekakor pa nas ne sme porabljenost krma stati več, kakor pa bi nas stalo meso in mast, ako bi jih kupili. Sicer se to mogoče nekako čudno in skoraj nemogoče sliši, vendar pa tega nekako samo ob sebi razumljivega načela večkrat ne upoštevamo.

Kmet navadno v svojem gospodarstvu skoraj nikoli nima samo svinjereje, ker to ne bi bil več kmet, kakor so kmetje pri nas. Pri nas so kmetijska gospodarstva vedno urejena tako, da redi kmet govejo živino, svinje in perutnino, večinoma še konje in ovce, včasih pa tudi koze. Ko kmet krmi te živali, skoraj nikoli ne pomisli, skoraj prav gotovo pa ne računa, koliko je vredna krma, ki jo dan za dnevom polaga živalim. Večinoma kmet še danes živi nekako v starodavni miselnosti, da ga doma pridelana krma nič ne stane. O vrednosti krme začne kmet večinoma misliti šele takrat, ko mora kupovati krmo. — V času vojne, ko je povsod veliko pomanjkanje živil, kmet navadno ne premišljuje in ne računa, ali se mu svinjereja izplača ali ne, saj je vendar prisiljen, da redi svinje vsaj za lastno potrebo, ko ni mogoče kupiti mesa in masti. V rednih razmerah pa ima reja svinj le takrat gospodarski pomen, ako je proizvodnja svinjskega mesa in masti cenejša, kakor pa bi bil nakup teh živil. Predvsem pa redimo svinje zato, da tako posredno vnovčimo krmo, ki jo drugače sploh ne bi mogli uporabiti in ne prodati ali pa bi bil njen prevoz drag in nerentabilen.

Ali se svinjereja izplača?

Gotovo je, da je od raznih kmetijskih panog danes svinjereja razmeroma zelo donosna. Zato pa je tudi svinjereja pri nas razmeroma zelo razširjena ne samo zaradi proizvodnje mesa in masti za domačo porabo, ampak v veliki meri tudi za prodajo. Zato pa je tudi važno vedeti, kako je treba oskrbovati in krmiti svinje, da dosežemo pri živalih čimprej in pri čim manjših stroških čim večjo težo.

Znano je, da imajo danes mladi pujski razmeroma visoko ceno. Zato je gospodarski uspeh svinjereje že v precejšnji meri odvisen od tega, ali smo pujske vzredili doma ali pa smo jih kupili. Kdor kupuje pujske in plačuje za nje po 300 šilingov in še več, ta ne bo prišel na svoj račun, ako nato pujski neradi žrejo in zato le polagoma rastejo. To je navadno znak, da so bili pujski že takoj v prvi mladosti slabo krmljeni in da so dobili pri svinji premalo mleka. Zato je v sedanjih razmerah in pri sedanjih cenah za mlade pujske skoraj vedno priporočljivo, da redimo plemenske svinje doma, da imamo za plemo res dobre živali, ki jih vodimo k dobremu merjascu in da pustimo mlade pujske čim dalje pri svinji. S takimi živalmi imamo navadno pri pitanju vedno zadovoljive uspehe in taka svinjereja je nato skoraj vedno dobičkanosna.

Drugo važno vprašanje pa je vprašanje cene krme. Ako imamo dosti krompirja na razpolago in ako smo mogoče slabši krompir ensilirali, to je okusali v primernih jamah, moremo računati z uspehom pri svinjereji. Seveda je mogoče krompir v precejšnji meri nadomestiti s peso in kolerabo ali splošno s krmo, ki vsebuje mnogo škrobnatih snovi. Poleg škrobnatih hranilnih snovi pa potrebujejo živali še beljakovinate snovi. Teh navadno ni dosti v doma pridelani krmi in jih moramo večkrat dokupiti.

Ako primerjamo cene za svinje pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji z današnjimi cenami, bomo videli, da so cene za svinje danes v primeri s krmo razmeroma ugodne. Tako je bila cena

za svinje leta 1935 po 1 šiling in 16 grošev za 1 kg žive teže, danes pa je cena določena na 7 šilingov in 60 grošev za 1 kg žive teže. En kilogram krmne mešanice, v kateri je približno 40 odstotkov koruze in ječmena in 10 odstotkov ribje moke ter oljnatih tropin, je stal leta 1935 približno 23 grošev, danes pa stane taka krma en šiling in 3 groše. Cena svinjam je torej narastla za sedemkrat, cena krme pa petkrat. Seveda pa so nekateri drugi stroški bolj narastli kakor pa cene svinjam, tako moremo splošno reči: ako se je splačala reja svinj pred vojno, se splača tudi danes. Znano pa je, da je ravno v letih pred priključitvijo Avstrije Nemčiji bila svinjereja pri našem malem kmetijstvu na Koroškem zelo dobičkanosna.

Kako krmimo?

Ako je reja svinj že takrat gospodarska, ko moramo del močne krme dokupovati, bo toliko večji dobiček pri svinjereji, ako imamo gospodarstvo urejeno tako, da večji del ali pa vso krmo, tudi beljakovinato krmo, pridelamo doma. Beljakovinate snovi vsebujejo predvsem vse vrste žita, še več oljnata semena in oljnate tropine, mnogo pa mleko in pa razni ostanki mleka. Zato moremo vse beljakovinate snovi, ki jih potrebujejo živali, pridelati doma in nismo navezani na nakup teh snovi v večji meri. Koliko beljakovinskih snovi potrebujejo živali, je v veliki meri odvisno od starosti živali. Ako pitamo mlade živali, torej živali od letošnje spomladi, te živali še rastejo, tvorijo še vedno novo mišičje, to je meso in zato moramo tem živalim dajati tudi mnogo več beljakovinate krme, kakor pa že starejšim, odraslim živalim. Zato je zlasti pri pitanju takih mladih živali potrebno, da poleg temeljne krme, ki je krompir, pesa ali koleraba, dajemo še zadostno količino žita, mleka in mlečnih ostankov ali oljnatih tropin. Te beljakovinate snovi moremo tudi krmiti v obliki ribje moke. Žito moremo v precejšnji meri nadomestiti s suhim detelj-

nim senom, ki pa mora biti seveda zdrobljeno ali zmleto. Tako seno vsebuje približno isto količino beljakovinskih snovi kakor pa ista teža žita. Ker pa vsebuje deteljno seno razmeroma mnogo za svinjski želodec neprebavljivih snovi, ne dajemo mnogo več kakor pa pol kilograma take krme na dan.

Za mesne izdelke večje trajnosti, predvsem za klobase, pa meso tako mladih živali, ki dosežejo pri zakolu komaj starost 8 do 10 mesecev in težo okrog 100 do 130 kg, ni uporabno. Zato pri nas navadno pitamo živali od prejšnje jeseni in so težke pri začetku pitanja okrog 60 do 70 kg. Pri zakolu (navadno naslednje leto pozimi) so te živali stare 12 do 18 mesecev in imajo pri pravilnem krmljenju težo 150 pa tudi do 200 kg. Te živali potrebujejo za pitanje več škrobnate krme, da morejo tvoriti čim več masti, potrebujejo pa manj beljakovinate krme, ker so že skoraj dorasle in ne tvorijo več mesa, oziroma le v manjši meri.

Temeljno načelo pri pitanju vseh živali pa je, da po začetku pitanja živalim dajemo toliko krme, kolikor jo morejo požreti, to se pravi, da s krmo ne varčujemo. Pitanje moramo torej čim bolj časovno skrajšati. Ako imamo n. pr. na razpolago za pitanje ene svinje 500 do 900 kg krompirja, pese ali kolerabe in pa 100 kg žita, moremo računati, da bomo krmlili na dan tudi do 10 kg krompirja. Poleg tega pa bomo dajali še žito in dodatke beljakovinate krme, to je mleka in ostankov mleka. Tako bomo čas pitanja čim bolj skrajšali in živali bodo potrebovale čim manj krme za vzdrževanje življenja samega, razen tega si bomo prihranili delo in pa kurjavo pri kuhanju krme.

V celoti moremo torej o pitanju svinj reči: kdor ima dobre plemenske svinje, kdor torej vzredi pujske doma, kdor te pujske nato pravilno krmi in oskrbuje in jih prezgodaj ne odstavi, kdor krmi nato mlade živali s travo in predvsem z deteljo ali deteljnim senom, kdor začne nato take živali pitati s krompirjem ali podobno krmo in pri tem dodaja beljakovinato krmo, ki jo je pridelal doma, ta more pri pitanju svinj skoraj vedno računati na dober uspeh. Pri tem pa mora imeti, kakor pravimo, še „srečo“. To pa bo imel z veliko verjetnostjo pri svinjah, ki so v suhih, toplih, toda zračnih hlevih in ki so bile v mladosti mnogo na paši ali pa vsaj na tekalšču.

Kmetovalci vprašujejo ...

(Nekaj nasvetov na vprašanja)

Cena zemljišč. K. L., D. v. — Zaradi delne prodaje in ponovnega nakupa drugega zemljišča bi rad vedel, kakšno ceno ima en hektar njivske zemlje prvega, drugega in tretjega razreda; kakšno ceno imajo nadalje pašniki v ravnini in kakšno ceno ima gozd? —

Na prednja vprašanja moremo odgovoriti le na splošno, saj ste tudi vi dali le splošne podatke. Prometna vrednost zemljišč ni vezana na kake uradne odloke, ravna pa se po ponudbi in povpraševanju. Razen tega vpliva na ceno zemljišč prometna lega zemljišča, kakovost tla, nagnjenost zemljišča kakor tudi podnebje kraja, kjer to zemljišče leži. Ako vpoštevamo vse te nastete okolnosti, bomo ugotovili, da je prometna cena zemljišč danes zelo različna in zelo nestalna. — V glavnem pa moremo reči da stane danes 1 ha njivske površine od 4.000 do 10.000 šilingov, 1 ha pašnika od 200 do 1.000 šilingov in 1 ha gozda, ki je zrel za posek in je gosto zaraščen, 10.000 do 50.000 šilingov. Vidimo, da so največje razlike pri ceni gozda, kar pa je tudi razumljivo, saj je vrednost lesa v gozdu odvisna v veliki meri od prometne lege in pa od nagnjenosti gozdnega zemljišča. — Še bolj spremenljiva je cena gozda na planinah. Tu more ceno določiti samo strokovnjak, ki mora vpoštevati poleg prometne lege in kakovosti gozdnega zemljišča tudi še starost drevja v gozdu, gostoto gozdnega sestoja in pa prirast na lesu v enem letu.

Čebele in kače. A. Z., S. — V sadonosniku imam čebelnjak. Že lansko leto in spet letos pa sem opazil pri čebelnjaku kače, po en meter dolge. Zlasti sem videl pogosto kače pri koritcu, kjer je

voda za čebele, videl pa sem jih tudi na travniku v sadonosniku. Zdi se mi, da so to koristne kače, ker žrejo miši in podgane. Ali pa mogoče žrejo tudi čebele? Sosedje pravijo, da so to strupene kače in naj jih pobijam. Ali je to pravilno? —

V strokovnih knjigah o čebelarstvu nismo mogli nikjer dobiti poročila o tem, da bi kače žrle čebele v taki meri, da bi bile zaradi tega škodljive, zato tudi v vašem primeru ne moremo verjeti, da bi kače bile škodljive čebelarstvu. Po vašem opisu moramo soditi, da so v sadovnjaku belouške, ki spadajo med nestrupene kače in so celo koristne. Lahko jih je spoznati po tem, ker imajo na vsaki strani za glavo svetlo rumeno liso. Sicer pa je v naših krajih malo strupenih kač in je zato tudi pri nas razmeroma redko slišati o kačjem piku. Vendar pa se ljudje kač zelo bojijo, ker že vsakega plazilca smatrajo za nevarno žival, ki jo je treba iztrebiti. Zato pa so tudi koristne kače pri nas vedno bolj redke.

Hlevski gnoj ali zeleno gnojenje. L. S., R. — Imam precej vlažno, okrog 4 are veliko njivo, ki pa je skoraj pet kilometrov oddaljena od hleva. Ker moram gnoj voziti na to njivo tako daleč, bi rad gnojil njivi z zelenim gnojenjem. Letos je na tej njivi krompir. Katera rastlina je najpriporočljivejša za tako gnojenje? —

Ker je njiva vlažna in tako oddaljena, priporočamo predvsem, da njivo spremenite v travnik. Ko bodete spravili krompir, zasejte v oves ali pa v ajdo travo in boste že letos imeli odkos zelenega ovasa. Pred setvijo pa morate vsekakor gnojiti s 1.000 kg hlevskega

gnoja; torej boste morali zapeljati na to oddaljeno njivo še en voz gnoja. Na brazde pa potresite še 20 kg Thomasove moke ali pa namesto tega 50 kg apnenega prahu. Ako trosite apno, počakajte s setvijo nekaj dni, da apno ne uniči kalivosti semen. — Ako pa hočete na vsak način gnojiti na zeleno, vam priporočamo grašico ali lupino. Vendar pa bo v vašem slučaju to zeleno gnojenje predrago in ne bo pravega uspeha ter vam zato tega niti ne moremo priporočati. — Mogoče pa bi poizkusili, da bi prodali to oddaljeno njivo in kupite drugo bolj blizu domačije.

Pravica uporabe poti. R. K., C. — Sosed mi je prepovedal uporabo vozne poti ob robu gozda, četudi sem jo uporabljal jaz in so jo uporabljali že vsi moji predniki. Sosed utemeljuje prepoved uporabe poti s tem, da pravica uporabe poti ni nikjer vknjižena. Pripominjam, da sosed nima zaradi vporabe poti, ki vodi ob gozdnem robu po suhem, toda neobdelanem svetu, prav nobene škode. — Razen tega uporablja tudi sosed pot, ki vodi preko mojega posestva, toda še ne 30 let; ali mu morem uporabo te poti prepovedati? —

Ako vi in vaši predniki uporabljate pot že 30 let, ne da bi zato plačevali kako odškodnino ali pa bi morali zato sosedu posebej vprašati in ako pot ne vodi po gozdni parceli, ste si s tem pridobili služnostno pravico na uporabo te poti in morete dati to služnostno ali servitutno pravico tudi vknjižiti. Pa tudi brez vknjižbe vam sosed uporabe poti ne sme več prepovedati. — Nasprotno pa morete vi zabraniti sosedu uporabo poti po vašem zemljišču, ako mu ne daste vsako leto za to posebej dovoljenja in ako ne plača mogoče male odškodnine kot priznalnino. Ne morete mu pa prepovedati uporabe poti, ako mu je ta pot preko vašega zemljišča potrebna, da more spraviti domov ali do ceste svoje pridelke ali les iz svojega gozda. Seveda mora zato plačati malo odškodnino. — Ker gre pri sporih o pravici uporabe poti večinoma le za pravno priznanje pravice lastnine in ne za kake večje premoženjske vrednote, priporočamo, da rešite spor s sosedom brez nepotrebnih pravde, ki bi končno koristila le advokatu. Tudi najugodnejši potek take pravde namreč nikdar ne more odtehtati stroškov, izgube časa in pa sporov med sosedi.

NARAŠČAJOČA UMETNA OPLODITEV KRAV

Umetno oplojenje je v Združenih državah vedno bolj razširjeno, posebno pri molznih kravah. Tozadnjih družb, ki so jih ustanovili poljedelci, je 1250, od katerih je najbolj dobičkanosna ona v Ashevilleu v severni Karolini. Ustanovljeno 1. januarja 1948, šteje to društvo danes 7864 članov, ki so vpisali 40.814 krav za umetno oplojenje, ter razpolaga z 20 plemenskimi biki, ki so bili izbrani po natančnem pregledu tudi gledé krav njihove pasme.

ŽETEV LETA 1949

Avstrijski osrednji statistični urad na Dunaju objavlja uspeh letošnje žetve. Po teh podatkih so pridelali letos v Avstriji 313.041 ton ozimne pšenice in 32.559 ton jare pšenice, torej pšenice skupaj 345.600 ton. Ozimne rži je bilo 352.317 ton in jare rži 12.223 ton, torej rži skupaj 364.540 ton. Soržice je bilo 9.549 ton. Krušnega žita so pridelali torej skupno 719.689 ton.

Cenitve pridelkov, ki so jih pred žetvijo poslane posamezne kmetijske zbornice, so bile še nekoliko boljše, kakor pa je bila žetev v resnici. To pa je zakrivilo deževje v mesecu avgustu. V glavnem pa se cenitve kmetijskih zbornic ujemajo s podatki, ki jih je izdal osrednji statistični urad. — Štiriletni načrt za kmetijstvo predvideva za leto 1949 pridelek krušnega žita v višini 627.000 ton. Tako je v resnici letošnji pridelek še za 2.689 ton večji, kakor pa to predvideva štiriletni načrt, kar se gotovo zelo redko primeri. Letošnji pridelek krušnega žita je za 162.000 ton večji, kakor pa je bil pridelek krušnega žita v letu 1948, torej za celih 20 odstotkov. To vse pa nam tudi pove, da je bila letošnja žitna letina nadpovprečno dobra.

NEKAJ O LOVU

Marsikdo si predstavlja v splošnem lov le kot luksuz in šport. Pa ni res. Lov more biti prav tako razmeroma važna panoga narodnega gospodarstva, kakor je n. pr. v Kanadi, Združenih državah v Sibiriji itd. Tam prinaša lov državi, pa tudi poedincu lepe dohodke v denarju in mesu. Pri nas pa lov ni tako velikega gospodarskega pomena.

Kdo je lovec? Eni mislijo, da je lovec vsak, ki gre s puško v gozd in tam ustrelji zajca ali srno. Drugi si pa predstavljajo lovca kot strah in trepet divjadi. Ni pa ne ena ne druga trditev pravilna, to pa zato, ker lovec in streljač ni vseeno. Lovec v pravem pomenu besede mora biti gojitelj in čuvar divjadi ter zanjo skrbeti kakor kmet za svojo živino. Pa vseeno, ali je to poklicni lovec, zakupnik ali lastnik lastnega lovišča. Važna naloga vsakega lovca je, če hoče, da zasluži to ime, skrbeti, da divjad v hudi zimi ne trpi lakote, da ima dovolj soli, posebno ob menjavi dlake, in da se roparice preveč ne razmnožijo; posebno pozornost je treba posvetiti potepajočim se psom volčjakom, ker ti naredijo posebno pri srnjadi občutno škodo. Držati se mora odstrelnega načrta, kateri je tudi po deželni lovski zakon predpisan.

Pri gospodarstvu je potrebno delati po nekem preudarku, lahko rečemo po načrtu, in ne smemo delati kar tjavdan. Ravno tako je tudi pri lovu. Vsak lovec mora vedeti, koliko divjadi ima v lovišču in koliko divjadi naj bo v lovišču, da je stalež pravilen. V gorskih loviščih naj bi bilo na 100 ha 12 kosov srnjadi ali gamsov. Poleg tega mora vedeti, kaj ima v lovišču. t. j. koliko srnjakov, srn in kozličev; isto velja tudi za gamse in vso drugo parkljasto divjad. Tako lahko izračuna, kolikšen je letni prirastek in po tem pa tudi, koliko in kaj sme odstreliti. Številčno razmerje med samci in samicami naj bo 1:1 največ 1:2. V prvi vrsti je treba odstreliti za plemu slabo in nesposobno divjad. V odstrel je treba vračunati tudi morebitno poginulo divjad, ki v hudih zimah doseže nemajhno število. Kadar so vse te predpriprave dovršene, tedaj šele lahko gre v gozd s puško z namenom, da kaj

ustreli. Pa še tedaj mora desetkrat in desetkrat pogledati in pomisliti, predno ustrelji, ker more imeti vsak napačen odstrel za stalež in razvoj divjadi škodljive posledice.

Kakor že rečeno, lovec in streljač ni vseeno. Streljač gre v lovišče samo zato, da zadosti svoji krvoločni streljaški strasti ter strelja na vse, kar nosi dlako in perje. Bilo bi bolje, da bi tak človek šel za konjederca, kakor pa da poseduje lovsko karto ter dela škodo in nečast lovskemu poklicu. Lovišče in stalež divjadi je lahko uničiti, ni ga pa

lahko dvigniti na stopnjo, kakor mora biti.

Sedaj pa še nekaj besed o divjih lovcih ali, bolje in pravilno rečeno, o lovskih tatovih. Marsikdo je mnenja, da je lovska tatvina posebno junaštvo. Ni pa skoraj nič drugega kakor vsaka druga tatvina, je približno isto, kakor če greš v tuj pašnik in ukradeš tam ovco ali govedo, prav za prav je to še večji zločin, ker lovski tat vrši svoje nedovoljeno dejanje z orožjem v roki in tako ogroža tudi življenje ljudi, ki bi ga morebiti motili pri prepovedanem dejanju; tako lahko postane iz lovskega tatu morilec. Zato današnja zakonodaja taka kazniva dejanja tudi primerno kaznuje.

—a—n.

Ameriški arheologi so našli v Alaski ostanke iz kamene dobe

Nedavni arheološki izkopi so odkrili dve bivališči tistih zagonetnih ljudi iz kamene dobe, ki so živeli v polarnem predelu Alaske mnogo preje kot najstarejši Eskimi — verjetno pred 10.000 leti, ter odprli novo obzorje za študij ameriške stare zgodovine. Dr. Louis Giddling je našel staro taborišče na polotoku Seward, medtem ko je dr. Halge Larsen, član muzeja Banish v Kopenhagenu, iztaknil votlino, 56 km oddaljeno od Doeringa. V obeh krajih so našli še priprave za delo iz kremenca skupno z ostanke okostja „karibu“ (neke vrste jelena), ki dajajo nov pogled na neolitično (novokameno) civilizacijo, podobno tisti, ki so jo imeli ljudje iz kamenite dobe v Aziji in Evropi.

Izjave znanstvenikov o teh iznajdbah so predložili 29. mednarodnemu kongresu amerikanistov. Ker pa so te najdbe iztaknili šele pred nekaj tedni, niso mogli še natančno določiti dobe, kateri pripadajo, vendar pa gotovo mnogo starejši, kot je krščanska; najdeni ostanke vsekakor pričajo, da so živeli ljudje iz kamene dobe v pokrajini, ki se danes imenuje Alaska, v času, ki je sledil ledeni dobi.

Te ostanke so našli med plastmi, ki leže pod plastmi iz časa najstarejših Eskimov, imenovanih „Ipiutak“, ki so lovili kite in uporabljali železno orodje, ki so si ga nabavili z zamenjavo v Sibiriji. Pod plastjo, ki je pokrivala ostanke eskimske civilizacije, so našli nedotaknjeno plast ilovice, ki so jo lahko nakopčili le z uporabo posebne vrste malih kremenčevih naprav za kopanje, ki jih imenujejo mikrolite; te so si pridobili z lomljenjem dolgih šiber iz skalnatih sten. Ker še do sedaj niso našli človeških okostij, bodo antropologi in arheologi nadaljevali v prihodnji pomladi svoja raziskovanja v upanju, da odkrijejo ostanke pračloveka. Verjetno je, da niso bili prebivalci Alaske iz kamene dobe prastarši modernih Indijancev, ker se domneva, da spadajo ti v zgodnjo paleolitično (starokameno) dobo ali celo v samo srednjo paleolitično ter bi bili torej najstarejši prebivalci Amerike. (CAD)

V severozahodni državi Wyoming pa so našli številne ostanke primitivnega plemena lovcev, ki so se podili po zapa-

dnih ameriških pokrajinah cela tisočletja pred Kristusovim rojstvom.

Dr. Eiseley je pojasnil, da spadajo ti ostanke v dobo med 5.000 in 12.000 leti pred Kristusom. Potrdil je, da je to razkritje do sedaj najbolj važno glede civilizacije „Yumov“, to je nomadskega plemena, ki je v kulturnem smislu že propadlo pred mnogimi stoletji.

„Yuma“ plemu smatrajo kot najstarejše prebivalce nqvega sveta.

SONČNA GORKOTA IN NJE UČINKI

Sonce z izžarevanjem svetlobe in toplote je edini vzrok vsega gibanja in življenja na zemlji. Sončni žar ogreva zemljo in povzroča gibanje ozračja; tako nastanejo vetrovi. Sonce izpreminja vodo v vodne hlape. Ti hlapi se dvigajo v ozračje, se tam zgoščujejo vsled nižje temperature, ki je v višjih zračnih slojih, in nastajajo iz njih različne padavine. Sončna toplota pomaga rastlinam vsrkavati ogljikovo kislino, ki jo jemljejo iz ozračja. Rastline si nato prisvajajo ogljik, ga nekako porabijo, vežejo ga z drugimi prvinami ter tako sestavljajo iz njega svoje rastlinsko telo. Kisik pa spet izločajo v zrak in ga nato porabljajo ljudje in živali za vzdrževanje življenjskih pojavov v svojem telesu.

Izpuhtevanje vode, vzdigovanje silnih vodnih množin v ozračje, zgoščevanje teh hlapov v padavine, padanje na zemljo, prehrana in sestavljanje rastlin, omogočenje življenja na zemlji, vse to so veličastna dela. Za vsa ta dela je potrebna neizmerna sila, ki jo daje sonce s svojo toploto.

UMIRAJOČA, KI JE ZAPUSTILA BOGATO DEDIŠČINO: SVOJE OČI

Dr. Louise Avery iz San Jose-ja v Kaliforniji je kronala svoje življenje sedaj s tem, da se je odločila en dan po svoji smrti izvršiti eno svojih največjih dejanj, katerih je bilo njeno plemenito življenje polno.

Umrla je v „hiši počitka“ v starosti 84 let. V svoji oporoki je svoje oči zapustila zavodu za zbirko očesnih zrkel v Stanfordu v Kaliforniji. Nežne operacije prenosa roženice so se povsem posrečile v prav isti bolnici v Stanfordu, kjer je leta 1897 zdravnica Avery položila svoj doktorat. Eno izmed roženic so presadili nekemu delavcu, ki je izgubil eno oko zaradi roženičnega tvora, drugo pa 19 letnemu slepemu dekletu v Los Angelesu.

ANGELŠKE SPOMINSKE ZNAMKE OB PETINSEDEMESETLETNICI MEDNARODNE POŠTNE ZVEZE

Velika Britanija je izdala v proslavo 75-letnice ustanovitve svetovne poštne zveze štiri nove posebne znamke.

Znamke so še enkrat večje kot običajne, njihova barva pa je barva običajnih znamk iste vrednosti. Deloma imajo znamke te posebne serije že preteklo poštne urade v Tangerju in Perzijskem zalivu.

Svetovna poštna zveza, kateri pripada 88 držav, se bavi z vsemi mednarodnimi poštnimi vprašanji in stremi za izboljšanje mednarodne poštne službe, pri čemur združuje zaradi medsebojnih poštnih izmenjav vse države v eno samo področje.

Sedaj je svetovna poštna zveza poseben organ Združenih narodov s sediščem v Bernu.

ZNANSTVENI NEMSKI NAPREDEK IZ VOJNEGA ČASA

Polkovnik Harry A. Kuhn, predsednik Društva vojaških kemikov, je pojasnil svojim tovarišem ogromne možnosti napredka nemške znanosti — posebno na kemičnem polju — iz časov vojne sem. Le malo nemških iznajdb so dosedaj uporabili v ameriški industriji, med temi lahko navedemo: postopek Fischek-Tropsch za pridobivanje bencina iz premoga, beli grafit, klorobromov metan, tekočino proti požarom pri nemški vojni mornarici in sintetično sljudo.

ČLOVEK MORA PO 50 LETIH POVEČATI UŽIVANJE MESA

Ljudje bi morali v starosti nad 50 let povečati uživanje mesa, ne pa zmanjšati: do tega zaključka je prišel institut Ellen Richards državnega kolegija Pensilvanija, ki vodi preiskave o prehrani ljudi starejših let.

Ljudje, ki jedo mršavo meso povprečno poldrugokrat na dan, so bolj zdravi kot ljudje, ki jedo malo mesa; pri prvih so namreč ugotovili boljše stanje krvi, jezika, kože in določenih funkcij telesa, zlasti živčnih odseviv in odpornosti proti naporu.

To stanje je še boljše pri tistih, ki jedo redno jetra.

BOJ PROTI LUKNJAM V AVTOMOBILSKIH ZRAČNICAH

V zvezni državi Kentucky preizkušajo odgovorni uradi mnoge načine, s katerimi bi odstranjevali razne kovinske predmete (kot so n. pr. žebelji, vijaki, konci žic, pločevinasti predmeti), s cest, da ne bi povzročali lukenj v avtomobilskih zračnicah. V ta namen uporabljajo posebni tovorni avtomobil, na katerem je nameščen 4 tone težak elektromagnet. Avto redno kroži po cestah. Pri poizkusu, je elektromagnet nabral na 10 km dolgi cesti za 11 kg kovinskih predmetov.

KAJENJE

Kajenja ne bo odpravila pač nobena sila na svetu, a stremeti je treba za tem, da se omeji vsaj na zmerne količine.

V tobaku je, kakor znano, strup nikotin tisti, ki škoduje dihalnim organom, srcu, ožilju in živčevju. To je odvisno od tega, koliko tobaka porabimo, in seveda tudi od količine nikotina, ki ga vsebuje. Žvečilni in njuhalni tobak ne vsebuje n. pr. skoraj nič nikotina, ker ga iz njiju odstranjujejo; tudi tobak za pipo ne vsebuje dosti nikotina, temveč ga je pa potem v smotkah in smotčicah.

Velik vpliv na nikotin ima vlaga. V dimu vlažne smotke je 50 do 75 odstotkov več nikotina nego v dimu suhe smotke. Dalje ni vseeno, kako kadiš. Če dim vdihavaš, pride v telo neprimerno več strupa, nego če ga vsrkavaš samo v usta. Pljuča predstavljajo izredno široko vsrkavno površino: iz tega si je potem lahko pojasniti škodljive vplive na srce in ožilje okoli srca. Na najslabšem so strastni kadilci cigaret, ki pač stalno vsrkavajo dim vase.

L. B.

SVETI IBISI

Nil je bil starim Egipčanom prinašalec in ohranjevalec vsega življenja, najvišje božanstvo. Zato ni čudno, da so božanske časti izkazovali tudi njegovi tipični ptici, ibisu, ki se je pojavljala zmerom z naraščajočo vodo svete reke. V staroegiptovskih grobovih najdemo neštete mumije teh ptic, ki nam dokazujejo, kako visoko jih je častilo ljudstvo faraonov.

Ibis spada med čaplje. Njegovo perje je belo, konci peruti so modrikasto črni, oči živo rdeče, kljun črn, noge črno rjave. Drža mu je čudovita, hoja počasna in dostojanstvena, polet lahkoten. V času starih Egipčanov so se ibisi množili bržkone v nekakšni polovični udomačenosti in še danes se to dogaja neredko pri dobri oskrbi v naših živalskih vrtovih. Do gnezdišč te razumne živali pa je kaj težko priti. Najraje si izberejo za bivališče poplavljenе gozdove, ki so peš neprehodni, a zaradi plitke vode tudi s čolnom nedosegljivi. V ostalem pa ibisi še danes ne kažejo posebnega strahu pred ljudmi, posebno ne pred domačini. Radi se tudi pomešajo med črede, ne da bi se dali motiti po pastirjih.

WINKELHOFER & CO.

VELETRGOVINA

Evidenčna pisarna in razpošiljevalno skladišče

Celovec - Klagenfurt, Karfreitstraße 17
samo 2. nadstropje

Dobavlja točno

Elektromotorje in poljedelske stroje

vseh vrst



Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

PODKLOSTER

Viharna volilna borba je prenehala, bila je napeta, dolga in včasih tudi zanimiva. Zdaj pa se bomo spet oprijeli vsak svojega poklicnega dela.

Moramo poročati, da je dobil Podkloster pred kratkim okusno urejeno novo kinodvorano. — Tudi žegnanje smo imeli. Ta dan opisovati pa se ne izplača, ker so vsi enaki ali pa vsaj podobni drug drugemu kakor šiling šilingu. Pri tem seveda še najmanj manjka plesa, saj je že tako, da je danes pri cerkvenem žegnanju manj pobožnosti kakor pa razveseljevanja, predvsem pa še plesa. Zato mora tudi imeti skoraj vsaka gostilna, kakor pravijo gostilničarji ne samo pri nas, ampak najbrž na celém Koroškem in še preko njenih mej — plesno dvorano, ker sicer gostilna ne nese.

Morda vas bo zanimala tudi naša učeča se mladina: lepo ob cesti stoječe poslopje ima na razpolago, toda to poslopje je žalibog že pretesno. Premišljevali bo treba, kako bi dobili zadosti prostora, da bi se mogel pouk vršiti v vseh razredih nemoteno.

VAŽENBERK

V „Koroški Kroniki“ smo že poročali o vlomih, ki so jih neznani storilci izvršili na Brankovci v občini Važenberk, pozneje pri Rutniku v Rutah pri Željah in še pozneje v Šribičah pri Otmanjah. Žal se še do sedaj ni posrečilo zaslediti vlomilcev. Danes moramo poročati že spet o podobnem vlamu.

Dne 12. oktobra so okrog 11. ure ponoči vlomili skozi okno v spalnico posestnika Jožefa Künstla na Homu št. 4 v občini Važenberk trije zakrinkani moški, ki so bili oboroženi s samokresi. Posestniku Künstlu so razbojniki zvezali roke in noge, nakar so vrgli njemu in njegovi ženi odejo preko glave. Medtem pa so tolovaji ropali po stanovanju. Ko so bili z ropanjem gotovi, so odpeljali oba zakonca v otroško sobo, katero so zaklenili in zabarikadirali s pohištvom. Bilo je že v četrtek okrog tretje ure, ko so tatovi zapustili hišo.

Ko se je možu in ženi končno le posrečilo, da sta se rešila vezi in sta se osvobodila iz zaprte sobe, sta začela pregledovati, kaj so tatovi odnesli. Pri tem sta morala ugotoviti veliko škodo, ki so jo tolovaji napravili, saj so odnesli: 800 šilingov gotovine, še popolnoma nov radijski aparat znamke „Eumig

321 W“, štev. 333.522 v vrednosti 1.480 šilingov, nadalje večje število moške in ženske obleke, perila, čevljev, aktovke, srebrno uro, 20 kg svinjske masti, 12 kg prekajene slanine, 10 kg prekajenega mesa, 6 kg sladkorja in približno 6 litrov žganja. Skupno škodo cenijo približno na 7.000 šilingov.

Opis vlomilcev je tale: starost prvega je okrog 25 let, je velike postave, pokrit je bil z vojaško čepico; drugi vlomilec ni bil posebno velik, ima podolgovrat ozek obraz in je bil pokrit s klobukom; opis tretjega vlomilca ni bilo mogoče podati. Vlomilci so govorili nemško. Kakor že pri prejšnjih podobnih vlomih, tudi sedaj ponovno opozarjamo prebivalstvo, da v lastno korist vsako sumljivo osebo takoj naznani najbližji orožniški postaji. — Iz gotovih znakov bi mogli sklepati, da so imeli vlomilci še pomočnike, da so imeli s seboj vozilo in da so prišli iz Celovca ali okolice.

MED PLIBERKOM IN DRAVO

„Hladna jesen že prihaja...“

Minula sta že pomlad in poletje z obilnim cvetjem, sredi jeseni smo. Cvet je razvil sad, ki ga sedaj obiramo. Že tretjo košnjo so ponekod pospravili, spraznili so deteljiska, pospravili sončnice, mak in lan, suha stebila bodo spravili v grmade, lan pa leži razprostrt po travnikih. Sadje bo kmalu obratno, obilno je letos pri nas obrodilo, tudi s krompirjevo letino smo kar zadovoljni.

Dosti je torej sadežev v tem letnem času, le cvetja je malo. Po hišnih oknih se sicer bohotijo pelargonije in petunije, po zavetnih vrtovih še cvetó regine in kapucinke; astre in krizanteme pa obetajo, da bodo za Vse svete in za Vernih duš dan lepo vzevetele. — Zunaj v naravi pa je cvet že redek in vsak, še tako neboljen cvet nam razveseli oči. Na pokošnem deteljišču so zrastle čisto male, lilaste in bele kapucinarice. Po mejah raste trdoživa cikorijska in se ozira z modrimi cvetovi proti jesenskiemu soncu. Po travnikih nas spominja na jesen blede in vijoličasti travniški podleski, ki ga nepravilno imenujejo tudi jesenski žafran.

Marljivi kmetje so že posejali pšenična strnišča s krmsko mešanico ječmene, jarice, graha in grašice, ki sedaj cvete. Jarica, vsa tanka in slabotna, vsipa svoj cvetni prah v jesenski veter in grahovo belo cvetje ga prestreza. — Le

kaj pa se tam za gozdom rumeno blešči? Pojdimo pogledat bližje; glej, na visokem stebelu cvetovi arnike. Popolnoma arniki podobne cvete nosijo skoraj 2 do 3 metre visoka stebila. Na steblih pa so listi, podobni sončničnim. Le kaj je to? Tako se menda sprašujejo tudi čebele, ki priletavajo, pa spet razočarane odletavajo. Lepo cveti — pa nič ne diši. To je topinambur, najbližji sorodnik naše sončnice, ki pa ima gomolje, ki jih imenujejo ponekod sladki krompir. Zelo koristna, pri nas še malo poznana rastlina je to. Prišle so žanjice in posekale stebila. Na drobno so jih doma zrezali, pomešali s travo in spravili v silose, od koder jo bodo jemali pozimi kot tečno krmo za govedo. Gomoljasti sadeži pa ostanejo v zemlji do spomladi.

Kmalu pa bodo jesenske slane pomorile še zadnje cvetje na teh lepih travnikih in poljih med Pliberkom in Dravo, potem pa pride zima, bela zima.

IZ RINKOL V DOB

Lepo je opisal, kdor je pisal, kako nekako je hodil iz Doba v Rinkole. Zato sem jo tudi jaz mahnil po njegovi sledi v prijazne Rinkole. Imel sem pa tudi nekako „camarsko“ nalogo, vabil sem namreč namesto neveste na svatbo. Nisem pa bil „camar“, ki bi po stari navadi in po ljudskem običaju šel „oborožen“, to je s cvetjem in s traki okinčan od hiše do hiše vabit na svatbo. Tudi pušpanove palice z leseno ali srebrno glavico nisem imel s seboj; imel sem le čisto navadno kolo, ki mi je nazaj grede delalo velike preglavice. Pa ne da bi mislili, da so me Rinkolani opili, o ne, saj smo pili samo sladkega. Čisto enostavno zašel sem, ko sem se vračal nazaj v Dob. Kar naenkrat je zmanjkalo poti sredi gozda in gore. Ker nisem maral nazaj, sem rinil pač naprej, s kolesom na rami, po stečinah divjačine, dokler nisem prišel vrh gore, na križpotje, kjer ne veš, kam drži na levo cesta, kam pelja na desno pot. Pa nič zato, s tem sem že računal, da Rinkole sem na našo plat nimajo poštene bližnjice.

Oh, ta pota po naših vaseh! Nihče se zanje ne briga, samo železna kolesa trdih kmečkih vozov jih derejo in nalivi jih zaravnavajo z blatom in gruščem. Drugod imajo lepe bele ceste iz kraja v kraj, le pri nas jih ni. Če ne bo šlo drugače, bomo tudi tu morali misliti na samopomoč in bomo začeli s svojimi močmi delati na izboljšanju in olepšanju naših vasi.

Na cesti je blato, pred hišo je gnoj. Treba bi bilo, da bi imela vsaka vas svoje olepševalno društvo. Dob in Rinkole sta si v tem oziru podobna. Nikomur ne pride na misel, da bi moglo biti drugače, kakor je že sto in sto let sem. Na dvorišču ali ob cesti je gnojišče in gnoj-

nica se preteka z ene strani ceste na drugo stran ceste. Kure imajo tu svoj raj in muhe svoje zbiralisce.

Čut za lepoto in za higijeno je treba ljudem privzgojiti. Ne sme več veljati, da je gnoj najlepši „šopek“ pri kmetiji, če sega gnojni kup do vrha strehe. Če je gnoj kmetov zaklad, je pa še večji zaklad njegovo zdravje. Oba zaslužita nego. Zato proč z gnojiščem na senčni kraj za hlevom, tja za hišo in stran od ceste! Kako bi bilo lepo urejeno, če bi mogli najti gnojišče šele takrat, ako bi šli pogledat za hišo. Sedaj pa je tako, da je vrt tam zadaj za hišo ves v senci in zapuščen ter zapleveljen, ker je pač na najlepšem prostoru pred hišo gnojišče. Država nudi denarne prispevke pri ureditvi hlevov in pri napravi gnojničnih jam ter gnojišč. Ne smela pa bi pristojna oblast odobriti teh naprav tam, kjer to nasprotuje načelom estetike, to je lepoti kraja in pa higijeni, to je zdravstvenim ozirom.

Državna cesta seka našo občino na dva dela in ima vzhodni del oznako občina Blato I., zahodni del pa ima oznako občina Blato II. Ko smo 9. t. m. volili, je Blato I. volilo na volišču na Homecu v šoli, Blato II. pa je volilo na Zg. Blatu pri Štefanu. Malo razburjenja so že prinesle volitve v naš kraj, sedaj po volitvah pa se morata vrniti k nam mir in sloga.

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Dnevi so krasni! Lepše jeseni bi si ne mogli želeli. Vsak, tudi najbolj počasen gospodar, bo lahko spravil svoje pridelke pod streho. Letina je bila zelo dobra. Vse je obrodilo tako dobro, da smo nadvse zadovoljni. Mnogo smo se mučili tekom leta ter se spominjali besed svetega pisma: „V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh.“ A ves naš trud bi bil zaman, če bi ne bilo blagoslova od zgoraj. Saj se zavedamo dobro besedi pesmi, ki jo nam tolikokrat pojejo naši vrli pevci: „Mi smo delali, sejali, rasti pa nikoli ne bomo dali.“ Zato se bomo zahvalili Njemu, ki daje rast, ki je delivec vseh dobrot, delivec tudi naše dobre letine na zahvalno nedeljo, katero bomo obhajali 23. oktobra. Letos bomo to nedeljo še prav posebno lepo praznovali, saj imamo od sobote na nedeljo naše mesečno celonočno češčenje. V tej noči se bomo zahvalili Bogu za vse sprejete milosti in dobrote. Ob 4. zjutraj bo prva sv. maša, pri kateri poje rinkolški pevski cerkveni zbor. Ob 7. zjutraj je procesija z Najsvetejšim, pri kateri nesejo belooblečene deklice poljske pridelke, nato je sv. maša z zahvalno pesmijo. Ob 10. bo zadnja božja služba. Župnijska cerkev je že pripravljena in okinčana za to slovesnost od zadnjega vednega češčenja, ki je zelo lepo poteklo in je bilo obilo udeležbe. (Nadaljevanje na 8. strani)

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izviran roman)

30.

Andrej je stopil pred očeta. Zimovka se je zdrznila. Nikoli ni Andrej govoril z očetom vpričo nje. Pri jedi so vselej molčali.

„No“, je vprašal Sebenak po stari navadi.

Na Andrejevem obrazu je bil trd posmeh.

„Zavoljo deležev sem prišel.“ Nalašč je skušal biti miren, čeprav je vse vrel v njem.

Sebenaku so se zategnila usta. Zimovka je vtaknila roke pod predpasnik.

„Zavoljo deležev? Zapisani so, šam veš.“

Sebenakove oči so iskale Zimovko.

„Vem, v enem mesecu jih hočemo imeti. V denarju.“

Sebenak je zasihal.

„Vsi trije hkrati?“

„Vsi trije.“

Andrejev glas je tako mrzel, da zebe.

Sebenak strmi v mizo.

„In ravno zdaj, ko veš, da sem v stiski. Se ti ne smili zemlja?“

„Ko bi se vam, se ne bi pravdali. Čim dlje bomo čakali, slabše bo.“

„Da te sram ni,“ bevske Zimovka. Andrej s porogljivimi očmi ošine mačeho.

„V enem mesecu potrebujemo denar. Če ne bosta dala zlepa, bom tožil.“

„Očeta boš tožil?“ se davi Sebenak.

„Oba“, udari Andrej. „Podirata nam dom.“

S trdimi koraki je stopil Andrej proti vratom.

„Takle sin“, je slišal sikniti Zimovko. Sebenak je prodajal stoječ les. Kupoval je Hajnrihar iz Škofje Loke. Tudi dva Zimovčeva travnika sta odšla od hiše. Enega je kupil Kacon, enega Mežan.

Gruntarji so majali z glavami.

Pravda je hudič!

Pravda, slabe ženske in karte. Eklet,

škoda gmajni! Obtesal bo Sebenak grunt, da si nikoli več ne bo opomogel. Redki so bili, ki so Andreju zamerili, da je ravno v tem času zahteval dote.

Fant je pameten. Če bi čakal, bi se moral nemara še za dote tožariti. Stari naj bi imel pamet, če je že Jerč neumen. Čez tri tedne je Andrej dobil denar. Ko so šli od notarja, Sebenak ni pogledal sina.

Štirinajst dni po tistem so Sebenakovi trije odšli. Zimovka se je skrila. Andrej je poiskal očeta, da bi se poslovil. Stal je na vratih v mlinu. Ko je zagledal Andreja, ki je šel čez dvorišče, se je obrnil in zadrleščil vrata.

Tudi Andrej je odšel brez slovesa.

Francka je zavekala šele pred Fistorom. Šla je med Andrejem in Petrom kakor otrok.

Z vrha žejanskega brega so se še enkrat ozrli proti domu. Bilo je lepo jutro, svetlo in sončno, toda okna domače hiše so slepa strmela čez Bistrico.

XII.

Andreju je prvi dni na novem domu kar nekam odleglo. Začutil je, da ga je vseskozi morilo to, ker je na svoje oči gledal razpad Sebenakove hiše. Res je z Zimovčevu zemljo prišla nova moč k hiši, toda Zimovka je že v naprej zagotovila sina. Sebenaka je pogodba neprijetno zadela, toda upirati se ni mogel.

Zdaj se kosa Sebenakov svet. Padajo smreke in hrasti, za Megrami so po gmajnah že cele frate.

Francko je slovo od doma strlo. Hiral je iz dneva v dan, za delo ni bila več. Andreja je bolelo najbolj to, da ne bo ležala ob materi.

Zdaj so žagarji in spadajo pod dupljansko faro.

Ščasoma pa je odtrganost od doma legla na Andreja kakor težka mora. Res, da je sam odšel od doma, toda nekaj je ostalo doma, kar je sedaj bolelo in peklo.

Ali si privezan na svojo zemljo samo dotlej, dokler imaš na njej delež, doto? Ali nisi tudi potlej vrasel vanjo? Ali ni vsaka domača bolečina tudi tvoja bolečina?

Počasi je oddaljenost od doma postala Andreju prava bolečina. Sprva se je otepaval slišati novice, ki so se tikale Sebenakove hiše in Sebenakove prav-

de. Potlej je videl, da bosta Jerč in oče gnala pravdanje do konca.

Stvar je šla na vrhovno sodišče v dokončno razsodbo.

„Sedaj stotaki ne bodo nič,“ so ugibali gruntarji. Sebenak je lazil v Kranj, letal okrog advokata, ki mu je dajal upanje, pa se spet zaprl vase in bentil nad ženo.

Andrej je vedel za vse.

Sebenakov grunt je klical po pomoči. Nekaj kmetov je od Sebenaka kanilo k Ulešu. Človek, ki je v stiski, dela po svoje, posebno mlinar.

Jerč in Sebenak sta se sesedala.

Jerčevka je večkrat odšla k Alešu. Vzelo jo je. Križani Jezus, da je bila samo še kost.

Po pesku, ki ga je Jerč navozil za hišo, je rasla trava.

Tudi Peter se je zganil. Kar je pričel delati na svojem, je legla usoda domače hiše z Andrejevo težo tudi nanj.

„Vse bo zapravil,“ je izdaval nekega večera pred Andrejem.

Andrejev belšasti obraz je bil miren.

„Prav, da smo odšli,“ je krehnil čez čas.

„Doma smo vendarle tam,“ je grizel Peter naprej. „Boljše, ko bi oče umrl namesto matere.“

„Boljše bi bilo,“ je izkolcal Andrej.

In čez čas:

„Tudi če bi zdaj umrl.“

Petra je čudno groza pred belim Andrejevim obrazom.

(Dalje prihodnjič)



Radio

Celovec

NEDELJA, 23. oktobra:
7,15—7,30 Jutranji pozdrav: glasba in petje.

13,30—14,00 Slovenske narodne pesmi.

PONEDELJEK, 24. oktobra:
9,00—9,30 Glasbeni pozdrav — Zanimivosti — Glasbeni vložek — Pouk slovenščine — Slovenska pesem.

TOREK, 25. oktobra:
9,00—9,30 Jutranji pozdrav — Poročila — Glasbeni vložek — Gospodarsko predavanje — Slovenska pesem.

SREDA, 26. oktobra:
9,00—9,30 Glasbeni pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Deset minut za gospodinjice — Slovenska pesem.

ČETRTEK, 27. oktobra:
9,00—9,30 Jutranji pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Pouk slovenščine — Slovenska pesem.
15,00—15,15 Otroška ura.

PETEK, 28. oktobra:
9,00—9,30 Glasbeni pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Zdravniško predavanje — Slovenska pesem.

SOBOTA, 29. oktobra:
9,00—9,30 Jutranji pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Pregled tiska — Slovenska pesem.

Beri in širi

„Koroško Kroniko“!

Najboljše

modno blago
in perilo

Grüner

Celovec - Klagenfurt
Burggasse

Radio Schmidt

Prodaja - popravila
žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC - Klagenfurt

Bahnhofstraße 22 - Telefon 29-48

Kinder FOTO Ella Petrykiewicz
FOTOGRAF
BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:

Postgasse 3, Tel. 49-36

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG,

na roko vozanih in zamenljivih (velournih) preprog ter tekačev.

Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese



DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

(Nadaljevanje s 7. strani)

Ta dan je bilo darovanih 15 sv. maš v naši cerkvi.

Pa ne mislite, da šmiheljčani vedno samo molijo. Je še vedno kdo, ki poskrbi, da bi kosti preveč ne otrdele, zato smo imeli na šmihelsko žegnanje godce pri Šercerju in sedaj na Katarinsko žegnanje, ki je moralo letos radi volitev eno nedeljo počakati, so se pri Likebu sukali dan in noč! G. župnik se pa jezijo, da so že čisto sivi, ko vidijo, kako se mladina zavaža na kriva pota.

CELOVEC

(Češčenje fatimske Marije)

V dneh od nedelje do torka zvečer je doživljal Celovec posebno in razveseljivo versko poživitev. Ti dnevi so pokazali, da je v Celovčanih le še večja iskra prave vere, kakor pa bi bilo po splošnih znakih mogoče soditi.

V omenjenih dneh je bila v Celovcu nekako na obisku fatimska Marija. Očetje dominikanci v Gradcu imajo namreč Marijin kip, ki je točen posnetek kipa v Fatimi in je bil tudi blagoslovljen v Fatimi. Ta Marijin kip je bil postavljen od nedelje zvečer do torka zvečer v Marijini cerkvi v Celovcu. Pri pozdravu v nedeljo zvečer je bila cerkev izredno polna, enako tudi v ponedeljek zvečer; v torek zvečer pa je bila udeležba pri procesiji s svečami, ko so prenesli Marijin kip iz Marijine cerkve v stolnico, naravnost izredno velika in res nekaj posebno lepega. Po zaključni pobožnosti v stolnici v torek zvečer so prenesli čudodelni Marijin kip iz Celovca v Beljak.

NOV LOKAL V CELOVCU

Preteklo soboto je odprla v Celovcu na Šentviški cesti, nasproti usnjarne Neuner, ga. Angela Liebhart prenovljeno in povečano kavarno in slaščičarno. Novi prostori so po načrtu ing. Petza okusno izdelani in opremljeni ter nudijo obiskovalcu občutek domačnosti, katera pride posebno do izraza v takozvanem rendez-vous prostoru, kjer se gostje lahko pomenijo „med štirimi očmi“, sedeč v udobnih naslonjačih. Glede postrežbe, pijače, jedi in slaščic bodi rečeno, da zadovoljijo vsakega razvajenega gosta, kateremu so na razpolago tudi topla jedila po naročilu opoldne in zvečer.

Pridite in prepričajte se sami ter povejte še svojim prijateljem o novem lokalu.

Za dobro voljo:

TEŽAK SLUČAJ

Zdravnik dobi pozno zvečer vabilo od dveh tovarišev: „Pridi, rabiva te za turok.“

Zdravnik je svojo ženo obvestil o tem takole: „Ljuba žena! Še enkrat me kličejo. Zdi se, da gre za težak slučaj, ker sta že dva zdravnika tam.“

*

„Kdo mi ve povedati, kako imenujemo človeka, ki neprestano govori in govori, pa četudi ga poslušalci ne poslušajo?“

Učenec: „Učitelj.“

Če pridete za časa

VELESEJMA V GRAZ

obiščite prosim tudi

Alpenlandkaufhaus

V SACKSTRASSE

IZDELAVA SLIK

HITRO IN DOBRO PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

Razpošiljanje po pošti

Teden Zruženih narodov

Letošnji „Teden Združenih narodov“ bo v času od 23.—30. oktobra v vseh 52 državah, ki so članice Svetovne lige. Avstrijska liga za Združene narode, ki je članica te svetovne zveze in ima v Splošnem svetu odločilen vpliv, priredi v ta namen na celotnem zveznem ozemlju svečanosti. Tudi koroški deželni odsek se bo udeležil teh svečanosti s sledečim programom:

Nedelja, 23. oktobra ob 9,00:
svečana služba božja v evangelijski cerkvi;

ob 10,00: svečana služba božja v stolnici. Sodeluje stolniški pevski zbor;
od 11—12,30: koncert britanske vojaške godbe na Novem trgu.

Ponedeljek, 24. oktobra: ob 20: predavanje dvor. svetnika Franza Zimmermanna o avstrijskem pesniku Otto v. Leitgebu (St. Georgen am Sandhof) ob 89 letnici njegovega rojstva v veliki magistratni dvorani.

Četrtek, 27. oktobra, ob 20,00:

SLAVNOSTNI VEČER

v mali glasbeni dvorani (Kleiner Musiksaal) s sodelovanjem Schweyda-kvarteta, operne pevke celovškega gledališča Marianne Dietrich (pri klavirju gđ. Hedy Jonke), Učiteljskega kvinte-

ta in šolskega zbora. Slavnostni govor bo imel deželni glavar g. Wedenig.

Pri vseh prireditvah je prost vstop.

V zvezi s tem slavnostnim programom pa bo izvedena v vsej deželi nabilna akcija. Koroški deželni odsek pripominja, da je Avstrijska liga za Združene narode trenutno edina uradna vez med Avstrijo in Združenimi narodi, kjer vedno pripomore našemu glasu do veljave. Ona je že od svoje ustanovitve pred 4 leti središče za informacije med Avstrijo in ostalim svetom.

LISTNICA UREDNIŠTVA. Naprošamo g. Henrika Stibel-a (doma nekje iz okolice Kranja), da se zgleda v uredništvu našega lista (soba 22).

Obiščite

mojo kavarno-slaščičarno
ter novoorvorjeno rendez-
vous-sobicoZa jedačo in pijačo je
dobro poskrbljeno

Za obilen obisk se priporoča

Angela Liebhart

Kavarna - slaščičarna

Celovec - Klagenfurt

St.-Veiter Straße 7 - Telefon 30-82

Zelenjave
vinosadje
in druga živila

DOBITE PRI

Cijan Franc, nasl.

CELOVEC, Kardinalplatz 7

TELEFON 24-81

Barve, lake, emaille, laneni fičnež,
slikarske in pleskarske potrebščinekupite naj-
bolje pri

PETER DE CILLIA

FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:

Celovec - Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38